

SLOVENEK

SLOVENEK velja
 po pošti na vse strani Jugoslavije in v Ljubljani:
 za celo leto naprej . . . K 100—
 za pol leta 50—
 za četrt leta 30—
 za en mesec 10—
 Na izposojstvo celoletno K 140—
 Sobotna izdaja:
 za celo leto K 20—
 za mesec 25—

Inzerati
 Enostopenjski potiskovalnik (50 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
 za enkrat po K 2—
 vrstni razpisni, postojna št. po K 3—
 Prvi naročila nad 10 objav popust.
 Najmanjši oglas 50 besed K 10—
 Izdaja vsak dan izvenredni podeljček in dan po pravnih ob 5. uri zjutraj.

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nevrnjenost pisma se ne sprejema. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 328.

Štampa je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštno kran. Ljubljanske št. 650 za naročnika in št. 349 za oglaš., svetil. in češke 24.797, ogr. 26.511, ban.-hero. 7583.

K. Z.: Zamenjava naše krome za novo dinarsko-kronsko novčanico ali pari?

Kot znano, se bosta v kratkem naša krona in bančni dinar zamenjala za novo bančno dinarsko-kronsko novčanico. Za to novo novčanicu se bodo porabile že dotiskane novčаницe, glaseče se na državni dinar, in sicer na ta način, da se k znesku v dinarski vrednosti pritiska znesek v kronah in sicer v razmerju 1 : 4. Novčаницa 100 dinarjev n. pr. bo hkrati vredna 400 K. V obrazloženju k valutni reformi trdi vlada, da se bosta z dinarsko kronsko novčanicu odkupili od naroda današnja kronsko novčаницa avstro-ogrške banke in današnja dinarska novčаницa in sicer obe al pari. Namen tega članka je, postaviti nov vladni načrt valutne reforme v pravo luč in dokazati, da se zamenjava kron v novo bančno dinarsko-kronsko novčanicu ne izvrši al pari, ampak v razmerju 1 : 4, in da vsled tega izgube lastniki kron v gotovini, vlogah itd. tri četrtine kronске denarne vrednosti. Če je pa to res, potem je naloga vseh poklicanih faktorjev z vsi silo protestirati proti uvedbi nove dinarsko-kronske novčаницe. Da bomo ves, od ministrskega sveta sprejeti načrt valutne reforme boljše razumeli in uvideli, kako nas vlada s svojim novim načrtom zastopuje, si moramo ogledati načrte valutne reforme, ki so bili v zadnjem času aktualni.

Načrti valutne reforme.

Po I. načrtu fin. min. dr. Veljkoviča bi se sedanja kronsko novčаницa in sedanji bančni dinar zamenjala za novo bančno novčаницu tako, da bi nove novčаницe imele označeno na eni strani kronsko, na drugi strani pa dinarsko vrednost in sicer v razmerju 1 : 4; na bankovcu za 100 dinarjev bi bilo na drugi strani natisnjenih 400 K. Bankovec za 100 din. bi bil torej hkrati vreden 400 kron. Znano je, da so se lastniki kron temu načrtu vztrajno upirali.

II. načrt valutne reforme je izdelal kot pravi belgrajski »Pravda« z dne 13. t. m. iz ljubljanskih krogov. Ta načrt zahteva vpeljavo enotne, bančne novčаницe glaseče se na dinar ter, da se zamenja naša krona al pari za nov bančni dinar; za dosedanji bančni dinar pa se izplačajo 4 novi bančni di-

narji. Ta načrt je v ministrskem svetu propadel.

III. načrt. Po tem načrtu bi se sedanje kronске novčаницe avstro-ogrške banke zamenjale za nove jugoslovanske kronске narodne banke SHS in sicer al pari. Sedanji bančni dinar bi ostal v prometu. Novi kronski bankovec bi bil na obeh straneh označen kot krona; tudi zanj bi jamčila banka in država. Ker je državni dinar že v tisku, bi se edinice pretiskale v kronah. Za začasno razmerje med novo krono in starim bančnim dinarjem se do odločitve v parlamentu odbrži dosedanji uradni kurz 4 : 1. O tem načrtu so listi pisali, da ga je ministrski svet 12. t. m. sprejel. Iz uradnega poročila smo pa izvedeli, da je tudi ta načrt valutne reforme propadel. Po tem načrtu bi res dobili toliko novih kron kot bi oddali starih; vrednost nove krona pa bi bila višja od stare krona avstro-ogrške banke, ker bi zanj jamčila država in naša banka.

Najnovejši IV. načrt, kateri je bil v ministrskem svetu 15. t. m. sprejet, se ne razlikuje v bistvu od I. načrta fin. ministra dr. Veljkoviča. Razlika je le formalna in sicer v tem, da bo na obeh straneh bankovca označena dinarska in kronska vrednost.

Pred kratkim so listi poročali, da kroži v naši državi bankovcev za 674 milijonov dinarjev in 5.500 milijonov kron.

Po 1. in 4. načrtu bi krožilo novih dinarsko-kronskih novčаниц za 2049 milijonov dinarjev (8.196 milijonov K). Po 2. načrtu bi krožilo 8.196 milijonov novih dinarskih novčаниц, po 3. načrtu 5.550 milijonov novih bančnih kron in 674 milijonov starih dinarjev. Po teh številkah lahko presodimo notranjo vrednost bankovcev po enem ali drugem načrtu. Kritje v zlatu in drugih vrednostnicah je namreč pri vseh načrtih v bistvu isto.

Ker je obveljal načrt fin. ministra (I. načrt) le s spremembo, da bo na obeh straneh bankovcev označena dinarska in kronska vrednost, se nam je baviti le s tem načrtom. Javnost misli, da je ta načrt dober, ter se skoro ne zaveda, da po tem načrtu pravzaprav že oddamo tri četrtine naše denarne vrednosti. Oglejmo si dobro in slabo stran tega novega načrta!

Od vlade sprejet načrt fin. min. dr. Veljkoviča.

Dobro je gotovo to, da bomo imeli v celi državi enotne novčаницe s ban-

kovci se bodo glasili na dinarje in kro- ne v razmerju 1 : 4. Nastane pa vprašanje, bo li ostal dinar ali krona? Če ostane krona, potem se bodo svoj čas vpeljale le kronске novčаницe, dinar bo izginil iz prometa, le potem je zamenjava krome za novo novčanicu al pari; če pa ostane dinar, potem se bodo vpeljale le dinarske novčаницe in mi izgubimo tri četrtine denarne vrednosti. Znano je, da je vlada našo krono sistematično ubijala; krono svoji »nepristranski« skrbi za vse državljane si je pa postavila s tem, da je popolnoma samovoljno vpeljala razmerje 1 : 4. Vlada bi bila lahko kroni pomagala na noge s pametno finančno politiko, zlasti s tem, da bi jo bila pravočasno zamenjala za novo kronsko novčаницu in ji dala jamstvo; storila pa tega ni. Dobro je namreč vedela, da ima krona dobro gospodarsko ozadje in da bi si krona kmalu opomogla. Storila pa vsega tega ni; po novem načrtu jo je vkovala za večno v razmerju 1 : 4; ne bo se mogla več svobodno razvijati. Le dva načrta sta za nas sprejemljiva; ali ta, da ostane krona in se popolnoma nostrificira z vpeljavo nove kronске novčаницe, ali pa ta, da se vpelje nova enotna dinarski valuta in se našo krono zamenja al pari. Dvoični bankovci so dvorezen meč, čegar ostrina je naperjena proti kroni; zato jih odločno odklanjamo. Vlada hoče krono uničiti, zato tudi nobenega označenih načrtov ne sprejeti. Dinarski bankovci se tiskajo po 1, 10, 100 in 1000 dinarjev; zraven bo le pritiskana vrednost v kronah: 40, 400 in 4000 kron. Vse to kaže, da bo fin. min. z vsi silo deloval na to, da bo naša bodoča valuta dinarska in ne kronska. Naši dvoični bankovci so neka posebnost: isti bankovec more predstavljati le eno vrednost ali dinarsko ali kronsko; to tudi fin. minister dobro ve; sicer hoče še iz lahko umljivih razlogov, da bi za sedaj trgovec, kmet, obrtnik in delavec v naših krajih smatral tudi krono še za edinico; zato je dal natisniti na bankovce tudi kronsko vrednost; pa ne bo dosti pomagalo. Ljudski sloji bodo že iz načina tiska novih novčаниц povzeli, da je nova enota dinarska in ne več kronska. In ker se bo vsakdo zavedal, da bankovec predstavlja pravzaprav le dinarsko vrednost in da n. pr. bankovec za 20 d. = 80 kron in vreden 80 K, ampak le 20 dinarjev, bodo cene rasle. Kmet, delavec, obrtnik in trgovec, vsi se bodo zavedali, da bodo prej ali slej prišli v

promet bankovci z le dinarsko vrednostjo in da bodo za kronsko vrednost novo vpeljanih dvoičnih bankovcev prejeli svoj čas le eno četrtino dinarske vrednosti; zato si bodo skušali pomagati z dviganjem cen; to dviganje cen bo imelo svoje vzroke v zmanjšani valuti, zato je nobena vladna naredba ne bo mogla ukiniti. Tudi dejstvo, da stane v Srbiji to dinar, kar pri nas krono bo vplivalo pri enotni valuti na zvišanje cen. Ali bo mogla vlada kaznovati trgovca pri nas, ki prodaja po isti ceni, kot oni v Belgradu? Menda ne. Na svetovni borzi ne bo notirala krona, ampak dinar. Vse to kaže, da so sedanji dvoični bankovci le prehod k definitivni dinarski valuti. In radi tega nameravana izmenjava kron v nove novčаницe za naše krome ni al pari; al pari je le za sedanji bančni dinar. Temu finančni minister ne bo mogel ugovarjati; rekel pa bo: »Veseli bodite, dobite vsaj dobro valuto.« To je deloma res. Sedaj kroži v naši državi, kot že omenjeno, 674 milijonov dinarjev in 5.500 milijonov kron. Ker bo v bodoče krožilo le 2049 milijonov dinarjev (8.196 milijonov kron), bo seveda denarna vrednost denarja rasla; že tu pa vidimo jasno dinarsko enoto. Kajti če vpoštevamo kronsko označbo, potem bo krožilo bankovcev za 8.196 milijonov, torej več kot dosedaj. Ze sedaj se čuti pomanjkanje denarnih sredstev. Število bankovcev se bo na mah za skoro tri četrtine zmanjšalo in ni izključeno, da bo to na naše gospodarstvo uplavilo katastrofalno. Dvomim, da se bo pri nas z novimi dvoičnimi bankovci to kupilo za označeno kronsko vrednost, kar se sedaj kupi za našo krono; zato tudi dvomim, da bomo shajali v celi državi z 2.049 milijoni bankovcev. Posledica bo, da bo država morala izdajati večje vsote bankovcev; vrednost denarja bo zopet padala tako, da novi dinar mogoče ne bo dosti več vreden, kot naša sedanja krona, gotovo pa ne, kot bi bila nova bančna jugoslovanska krona.

Kaj pa s hranilnimi vlogami? Kaj bo s terjatvami? Kaj je z drugimi vrednostnicami? Vlada je odredila, da se mora v krajih, kjer se je dosedaj računilo s krono, to tudi v bodoče vršiti. Za enkrat ostanejo zneski še v kronah; pa ne varajmo se; z vpeljavo nove novčаницe so tudi vložniki že izgubili tri četrtine. Prej ali slej se bodo vloge tudi prepisale v dinarsko vrednost; sedanja kronska vrednost je le nekaj fiktivnega. Dosedaj so imeli

LISTEK.

„Karkoli se zgodi — naj udari vame . . .“

(Sofoklej; Kralj Edip.)

Štefan Žeromski. — Iz poljsčine preložil Fr. Koblar.

V najtemnejšem kotu dvorane, na postelji, označeni s številko 24, je ležal že nekaj mesecev kmečki hlapče. Nad vzglavjem je kolebala pri vsakem premikanju bolnikovem črna lesena tablica z napisom: Caries tuberculosa. . . . Revežu so odrezali nogo nad kolenom, da bi kosti bolj suho gnile. Kmet je bil brez lastne njeve, najemnik, najemniki so bili njegovi starši. Imel je v grajščini službo, oženil se je bil pred tremi leti, prislužil si je nekaj konoplje, toda glej, ni vedel, zakaj, ne zato, ne zato, zbolela ga je noga v kolenu in ranice so se začele odpirati. Dober človek je dal voz do mesta in ubožca so na občinske stroške izročili v bolnišnico.

Samo tega se je še dobro spominjal, kako a se peljala jesenskega večera z ženo, najlepšem pletenem vozu, kako sta oba jokala v strahu in žalosti — in kar sta izjokala, to sta prigrizla z jajci, kuha-

Kostna jetika.

nimi na trdo, in potem je prišla neka neizmerna trpkost, kakor megla, ne megla.

Dnevi v bolnišnici, enakomerni in brez razlike, so mu izginili iz spomina in tvorili neko nepojmljivo vrzel v življenju — sama neizpremenjena otožnost skozi toliko mesecev mu je tiščala dušo s tako neizprosno, brutalno silo, s kakršno teži nagrobni kamen gomilo. Skozi to meglo mu spomin poljasno prinaša divnih čudes, ki so se godila z njim: kopanje, post, spuščanje žil do kosti — potem operacija, kako ga nesejo v dvorano, med gospode, oblečene v predpasnike, s krvjo pomazane — in tega čudnega, neustrašenega poguma se spominja, ki ga je v tisti uri podpiral kakor milosrdna roka.

Ko je pred operacijo gledal vrsto pojavov, ki vzbujajo zoprnost, je tudi on začel iz globine svoje preproste duše snovati nit razmišljanj, kakršno uči snovati ta največja učiteljica na zemlji — skupna sobana v bolnišnici. Po operaciji sta smrtni dolgčas in brezbriznost zatemnila vse. Mrzilo ga je vedno, a okoli poldneva, na večer ga je začelo v glavi težiti, kakor kamenita krogla, in od te krogle do nog so šli mrzli stremeni. Od prstov zacejlene noge pa so širili k glavi valovi olajšujoče toplote. Misli, drobne kakor kapljice živega srebra, so se hitro zlivale v kak kotiček možgan, in tedaj, ko je ležal skrčen v luži potu, ali tedaj, ko so se trepal-

nice same zaprle — ne v spanju, ampak v onemoglosti — so ga napadle čudne polsanjave podobe.

In glej, vse to je minevalo in ostala je sama nezgrabna, s kloroformovim vonjem nasičena prostranost, napol razsvetljena z minljivo, razpršeno svetlobo. Ta prostranost je bila podobna notranjosti neizmernega stožca, ki se začena pri njem in leži kot ogromen lijak na zemlji. Tam v neslišni dalji, kjer se zoži vrh, tam je bela svetla lisa; tam nekje je izhod. . . . Do te špranje hodi dan in noč po neskončni spiralni črti, ki objema notranjo površino lijaka, hodi bolj kot je siljen, z vsem naporom, kot polž; čeprav se dviga v njem nekaj kot krila, vendar vstaja v njem kakor ptič, ki se je za nogo vjel v zanjko. In ne more poleteti višje kot je dolga zanjka, neprestano pada in pada. . . . Ve, kaj se vidi iz one špranje. Samo z nogo bi stopil, — živa meja pelje proti plju pod lesom, kjer so bile štiri njeve krompirja njegova lastnina. In tedaj, ko se mehanično dviga s svoje postelje, se mu sanja, — da je čas kopanja. Tiho tam pod lesom je jesenska prozornost zraka, ki približa iz daljave predmete, da jih je razločneje videti. Oba skupaj z ženicu kopljeta, kot mačje glave debel, lep krompir. Na gričku in v rebri so se v gruči zbrali pastirji, zavili so se v vreče, skrčili boste noge, nanесли suhega brinja, napravili ogenj in s palicami grebejo iz pepela pe-

čen krompir. Dim diši v zraku, brinjev, dehteč. . . .

Ko je bil še bolj zdrav in pri zavesti, ko se ga še ni tako trdovratno držala mrzlica, se je izgubljal tupatam v bojazni in globoki potlosti, kakor vsi pohabljeni in izmučeni. Vse bitje kmetovo se je stisnilo v tej bojazni v drobno zrnce in letalo, gnano po hudih predsodkih ob nek-kih pretresljivih zvokih in se razbijalo ob vogalih brezdane praznine.

Končno se je začela celiti rana na nogi in mrzlica je prenehala. Duša reveža je bila, kakor da se je vrnila z onega sveta v svojo prvotno stanje, k razmišljanju tega, kar se je godilo pred njegovimi očmi. Pa kako se je izpremenilo jedro teh razmišljanj! Prej je bilo to usmiljenje, ki je raslo iz zoprnosti — sedaj je bilo to sovraštvo pohabljenega živali, silno hlenenje po povračilu, besnost, objemajoča z roparskim stiskanjem ravno tiste nesrečnice, ki leže poleg, kakor tudi tiste, ki so ga napravili takega. Kar se je še drugega rodilo v njegovem srcu, ni trpel in ostalo, — samo cviljenje, s katerim so v divjem diru begale njegove misli, iskajoč tiste noči, ki mu jo je prinesla to usoda.

To mučenje samega sebe je trajalo dolgo in razpad duše je rastele.

In glej, nekega dne je zapazil, da mu zdrava noga postaja okorna, da se v gležnju napenja. Ko je primaru oscevaljal in-

vložniki se upanje, da se bo vrednost krome zboljšala in da bo tudi faktična vrednost njihovih vlog rastle od dne do dne. Sedaj so varani; najrevnejši vseh slojev morajo prispevati k valutni reformi; vojni dobičkarji ter kapitalisti, ki imajo svoje premoženje v realijah, se pa smejejo. In kaj je s parlamentom? Jim bo li ta še mogel pomagati? Po sklepih ministrskega sveta bo ta le sklepal o tem, kakšno zlato podlago bo imela dinarska ali kronska vrednost. Vlada hoče postaviti parlament že pred gotovo dejstvo! Parlament bo torej še govoril, govoril tudi o tem ali obvelja dinarska ali kronska vrednost. Po vsem tem, kar smo navedli, pa je sklepati, da ne bo fin. ministru nič ložjega kot govoriti za dinarsko valuto. Ni treba drugega, kot povedati parlamentu, da bi pri kronski valutni krožilo 8.196 milijonov kron, sedaj pa kroži le 2.049 milijonov dvoletnih bankovcev. Iz vsega tega vidimo, da namerava vlada rešiti valutno reformo na račun srednjih in ubožnih slojev, pred vsem slojev v naših krajih, kjer kroži krona, — in da na to deluje sistematično, čeprav skrajno prikrito in hinavsko. Zavedajmo se, da smo, če sprejmemo novčanic, že oddali tri četrtine denarne vrednosti. Zato je naša naloga opozoriti na to ljudstvo in delati na to, da se nameravane dinarsko-kronske novčanic pod nobenim pogojem ne vpeljejo! Ker pa vlada nima sreča, ne smisla za naše razmere, zahtevamo, da naj se takoj skliče parlament. Le ta bo rešil reformo za vse sloje pravično. Vladi pa povejmo, da jo bomo poklicali na odgovor za vso škodo, ki jo bo povzročila vedé ali nevedé našemu ljudstvu!

Zborovalci združenih slovenskih korporacij so na javnem shodu v »Unionu« dne 18. januarja 1920 sprejeli tudi to, naj vlada novčanic, ki jo gospod fin. minister imenuje kronsko-dinarsko, izmenja za definitivno, na al pari vrednosti krome slonečo novo novčanic brez relacije. Bolje bi bilo, da bi se bila sprejela resolucija v tem smislu, da naj se nova kronsko-dinarska novčanic sploh ne vpelje, kajti če bo prišla v promet, je vlada iz 1000 vzrokov ne bo vzela več iz prometa.

Profesno zborovanje združenih slovenskih korporacij.

V nedeljo ob 10. uri dopoldne so priredili sijajno obiskano shod v veliki dvorani hotela »Union« slovenske gospodarske korporacije. Shod je otvoril in vodil predsednik Trgovske in obrtne zbornice g. Ivan Knez. Prvi govornik, ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar, se je uvodoma zavaroval proti temu, da bi se razlagal shod kot proti edinstvu države naperjen. Hudo dodeč bi bil, ki bi hotel izrabiti valutno vprašanje v politične namene. V nadaljnjem govoru je izvajal sledeče misli: Mi sami smo pred vsem krivi, ker smo kričali, da je krona zanič. Ni bilo bolj nes pametne govornice. Ali je naša hiša manj vredna kakor ona v Macedoniji? Ko smo

tranzij obisk, mu je kmet zaupal svojo pažnjo.

Zdravnik je preiskoval njegovo usahlo, vilo telo, predrl neznačno oteklino in videl, da igla sega do kosti, potrkal s prsti in z zažgnetno otožnostjo pogledal možu v oči.

»Slabo je s teboj, brat! Treba bi bilo no go . . . vidiš tudi tako . . . A ti si slab. Leži tu, boljše ti bo kakor v koči, dobiš jesti . . .«

In odšel je z asistenti. Ko je bil že pri vratih, se je za trenotek povrnil, se sklonil nad bolnikom in neznačno in skrbno, da bi nihče ne videl, šel z roko po njegovi glavi.

Kmetu se je stemnilo, kakor bi ga kdo ponevedoma s cepcem udaril na teme. Zaprl je oči in ležal dolgo. — dokler ni nastala v njem čudovita tišina.

Je v človeški duši začarana skrivalnica, zaklenjena s sedmimi ključavnicami in ne odpre je nihče in nič, samo hudobni ponarejeni ključ maščevalne nesreče.

Sofoklej je po ustih oslepelega Edipa imenoval to skrivalnico z imenom. Skriva se v njej čudno razkošje, sladka neizogibnost, največja modrost.

Uboji možak je ležal tiho na svojem težišču in po njegovi duši je šlo, kakor bi stopal Kristus po razburkanih morskih valovih, vihar pomirujoč . . .

Od tedaj je dolge noči in žalostne dni gledal na vse kakor iz neizmerne daljave, z dobrega mesta, kjer je tiho in neizrečeno dobro, odkoder se zdi vse majhno, malo zabavno in ničevno, toda vredno ljubezni.

»Oh, raj, raj . . .« je šepetal sam pri sebi, »naj da Gospod Jezus ljudem . . . Ne boj se! In meni se vendar nihujše . . .«

vpili, da je naša krona zanič in spada na smetišče, smo zaničevali sami sebe. Slovenske pokrajine so vredne toliko kakor Macedonija. Za krono stoji gospodarska energija našega naroda. Tisti, ki so kričali: krona je zanič, so podirali naše hiše in uničevali energijo našega ljudstva. Relacija 1:4 nam poje smrtno pesem. Stojimo danes na stališču, da definitivna relacija pomeni vrh okoli vratu. Izginiti mora nered v valuti, vsled katerega smo spravili laško liro na nenaravno višino in sebi na škodo; s tem odpravimo tudi verzištvu, tihotapstvo. Slaba valuta je vir boljševidnih pojavov. Govornik odločno obsoja strujo, ki hoče vsakemu človeku vzeti, kar ima. Zasebna last mora ostati in je nekaj nedotakljivega; v bodoče nobena kulturna država brez zasebne lasti ne bo mogla živeti, pa tudi socialisti ne. Kmet visi na svoji ruši in bi razbil glavo boljševiku, ki bi se dotaknil njegovega imetja. Država se mora opirati na srednji stan. Govornik razpravlja nato o škodi, ki bi jo silno občutili hišni posestniki, če se izvrši valutna reforma po sklepu ministrskega sveta. Če bomo imeli zdravo valuto, se bomo mogli lotiti tudi vojnega posojila. Nespametni pravijo: Če ste podpisali za Avstrijo, boste izgubili. Tako govore najbolj tisti, ki so se med vojsko skrivali. Ne moremo zahtevati čudežev, par kar se mora zgoditi, naj se zgodi pošteno, odkritosrčno in ne zahrbtno. Kar so storili v Belgradu, je korak naprej, akceptirati pa ne moremo te relacije in je ne moremo priznati!

G. Josip Lenarčič konstatira: To, kar se nam je obetalo, je padlo! Ali je relacija opravičena, je drugo vprašanje. Ob razsulu je imela krona na svetovnem trgu še precejšnjo veljavo (1 K : 60 centesim.). Vrednost krome se je zmanjšala, ker se je slišalo, da jugoslovanska država ne prevzame garancije za krono. Tisti trenotek pa, ko je država žigosala in kolkovala krono, je prevzela tudi jamstvo za stare krono. S tem je padel glavni razlog za relacijo. Koliko da kroži dinarja, ni nihče poročal. Le iz državnega proračuna vidimo dohodke in izdatke dinarja. Govori se, da je okroglo 900 milijonov dinarjev, kron pa je 5 do 6 milijard. Če se plačevanje v dinarjih vrši v dinarskih pokrajinah in se računati to v kronah, moramo proti relaciji in zaračunanju dinarja v kronah protestirati, zlasti če pomislimo, da moramo prevzeti predvojne dolgeve po vrednosti državnega premoženja, ki se nahaja na našem ozemlju, plačati odkupnino za osvobojenje 200 milijonov v zlatu in končno nositi še vojno posojilo; vse to znaša 13 do 14 milijard. Dolgovi v Srbiji znašajo 2838 milijonov frankov, to znaša po relaciji naše krono 27 milijard. Zato ne moremo prenašati relacije 1 : 4. Italija ima okoli 93 milijard lir dolga in relacija lire do krono je nad 7. Upamo, da se bo naša krona hipoma dvignila, ako država naše valute ne bo ubijala. S tem damo kroni kupno vrednost in s tem mora izginiti velik del draginje. Stremiti moramo za tem, da bo naša krona dobila predvojno vrednost, Relacija 1 : 4, četudi prikrita, mora izginiti. Nestrokovnjaško odgovornost faktorjev se samo obsoja.

Dr. Jakob Mohorič navaja dvojno zmotno naziranje glede krome: 1. da devalvacija krome zadene pred vsem kapitaliste. Napačno je, da ima temveč kron v svoji posesti, čim bogatejši je kdo. Pri kolkovanju se je v marsikaterih krajih pokazalo, da so reveži prinesli zadnjih 100 kron kot vse svoje premoženje, da pa so ljudje, ki so obogateli, prinesli razmerno le malo; 2. zmeta je bila, da se je v Srbiji sodilo našo krono kakor prej za časa okupacije za sovražno. Res je, da je prišla krona iz sovražne države, pa tudi mi smo bili rojeni v sovražni državi. Pa prišli smo kot prijatelji in bratje in tudi krona je z našim žigom postala bratska, jugoslovanska. Ceniti bi se morala po nakupni vrednosti, ki jo ima med nami.

Naša krona je napravila žalostno pot; pehali so jo od stopnice do stopnice, in ob vsakem takem padcu je nastala draginja, ki so jo najbolj čutili gospodarsko najsišibkejši sloji; pri vsakem padcu krome je nastala gospodarska revolucija. Meščanski sloji so se nato še lahko nekako pripravili, manj gibčni pa so sloji po deželi in so bili zato najbolj udarjeni. Proti naši kroni naj bi vlada zavzela vsaj tako stališče kakor Francozi v Alzaciji in Lotaringiji proti nemški valutji ali kakor Italijani proti naši kroni na zasedenem ozemlju. Teža se naše ljudstvo dobro zaveda.

Vse, kar je vlada ukrenila, je tako nezadostno, da ni moglo vzbuditi zaupanja in je morala slediti devalvacija krome in podražanje. Še danes ne vemo, kaj bo z oštegljajem 20 odstotkov. Ljudstvo hoče imeti jasnosti. Glavno vlogo igta vprašanje zaupanja. Če pogledamo zadnji korak vlade, moramo reči, da izgleda vse tako, da ima naša javnost vtis, da vsa oficijalna poročila in vsi podvzeti koraki niso bili odkritosrčni. Napol oficijalna in oficijalna poročila si stoji nasproti, si vsaj deloma ali bistveno nasprotujejo. Jasno je, da ima tena slediti podražanje.

Jasno je, da se pri rešitvi valutnega vprašanja ne moremo izogniti vprašanja relacije. Že prejšnji govornik je konstatiral, da relacija (1 : 4) po vladi odločitvi obstoji. Relacija pa mora biti taka, da se za obe strani doseže kolikormogoče zadovoljstvo. Poudarja se, da moramo biti mi generozni, nobel. To vprašanje naj se ne rešuje pri zeleni mizi, ampak v Narodni skupščini. Če pride od tam rešitev, da bomo malo prizadeti, bo vendar to volja ljudstva. Teško se je pa sprijazniti z žrtvami, ki jih nalagajo ljudje, ki ne sklepajo po volji in v imenu ljudstva. Z ministrskim sklepom je pa prejudiciran tudi parlament, ki pride pred izvršeno dejstvo.

Zato želimo, da se te reči dobro premislijo, da se odgovornost ne jemlje nase lahkomišelnost, ker morejo biti usodepolne tudi za druga polja. Zato je govorniku najbolj simpatičen konec resolucije, da naj v tem vprašanju določa naš parlament. Govornik zastopa načelo, naj o valutnem vprašanju pišejo samo strokovnjaki. Zato je prav, da se izražajo predvsem gospodarske organizacije.

Govoril je še g. dr. Krajač, ki je govoril v smislu prejšnjih govornikov in zlasti poudarjal, da je za določevanje relacije merodajna kupovalna moč, nikdar pa kurz, ki je umeten. Krona je le umetno bila potlačena, ker smo gospodarsko močni. Cilj devizne centrale je bil dviganje dinarja. Z relacijo 1 : 4 se krona ne more dvigniti nad eno četrtino vrednosti dinarja. Vprašanje relacije naj reši parlament.

Vsi govorniki so želi odobravanje občinstva in soglasno so bile sprejete sledeče

resolucije.

I.

V polnem obsegu odobravamo znano in v časopisih objavljeno izjavo Trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, ki se glasi:

Sedaj, ko stopa valutno vprašanje v odločilni stadij, je gospod finančni minister prišel s predlogom, da se izdajo bankovci, ki se glase na eni strani na en dinar, na drugi na 4 krono. Glasom časopisnih poročil se ta načrt utemeljuje s tem, da bi bilo to efektivno zamena kron al pari in da posestniki kron pri tem ne izgube ničesar. Proti tej nesprejemljivi rešitvi valutnega vprašanja protestiramo z vsem poudarkom ter se izrekamo zoper tako reformo iz naslednjih razlogov.

Stojimo na stališču, da treba odklanjati v sedanjem času vsako relacijo, ker pomenja le samovoljnost, ki vodi do izgube premoženja pri veliki večini prebivalstva, konstatiramo, da sedanji načrt finančnega ministristva dekretira faktično relacijo, ki je tem usodnejša, ker onemogoča kroni za vedno opomoči si. V to relacijo zakovana krona se ne more nikdar dvigniti čez četrt dinarja. Ali ni to relacija med krono in dinarjem? Če vzamemo danes vrednost dinarja z gledoma z 20 centimi švicarskega franka, in krono s 5, je dinarju mogoče dvigniti se do normale za 80, kroni pa le za 20 točk. Od celotnega imetja v kronah, tako za vojne, kakor pred vojno nastalega, ne le krožeči gotov denar, ampak tudi hranilne vloge, prihranki vseh vrst, erjave, vrednostni papirji, bi se z enim mahom uničilo tri četrtine sedanje nominalne vrednosti, ne da bi vsled tega tako močno oškodovani posestniki kron in kronskih vrednosti dobil najmanjše zasiguranje, da se nova novčanicna vzpne do večje kupovalne sile. Prebivalstvu bi se pač vzelo 3 četrtine vrednosti, ne da bi imel garancije da bo potem mogel ceneje živeti. Po takem načrtu fin. ministristva izvedena reforma bi neizbežno vodila do splošne trde podražitve vseh življenskih potrebščin. Številčična fikcija, ki hoče po mnenju ministristva vzdržati staro vrednost krome, ne bo v stanu vstavljati se sili živega gospodarskega življenja. Za tvorbo cen v kupčiji žal ne more veljati dobra namera dekretujočega ministristva, marveč bo z izprosnostjo odločila o usodi tega dvoletnega novca neustavljiva moč ekonomskega življenja. Praksa zadnjih let nas je mogla dovolj naučiti, da ni držati ne izpreminjati cen z najbolje misljenimi naredbami. Z vso odločnostjo odrekamo borzi v Belgradu zvanje, da bi ob tako usodni odločitvi služila za izključno merilo vrednosti krome proti dinarju. Ni dvoma, da bi vrednost dinarja takoj padla čudovito, čim bi finančni minister napovedal zameno al pari. Vsakemu poznavalcu gospodarskih prilik v naši domovini je dobro znano, da kupovalna sila krome uspešno tekmuje z ono dinarja v Srbiji, dasi so dostikrat vidni vplivi, ki merijo na devalvacijo krome in ugodovanje dinarja. V importni kupčiji se je skoraj redno kupovalo za krono in s tem ščitilo vrednost dinarja na inozemskem trgu. Pri sedanjih izkušnjah moramo z gotovostjo računati s tem, da bi po izvršeni reformi v najkrajšem času to, kar velja danes eno krono, stalo potem en dinar. Smatramo za neprimerno, da se danes definitivno določi relacija za krono in dinar, ker se ne da niti najmanj premeriti posledica take akcije. Nameravana končna ureditev bi bila sedaj le eksperiment, kateri bi

možl izzvati v naši mladi državi gospodarske katastrofe in politične neprilike. Danes že obstoji občutno pomanjkanje gotovine. Z izvedbo tega načrta pa bi zagrabilo še vse večji obseg. Cene bi se dvigale, stremeče na nivo dinarja, gotovine pa bi bilo le četrtina.

Ker je treba, da pridemo vendar enkrat do novih novčanin in preprečimo stanovitni priliv falzifikatov, ponovno zahtevamo, da se krona potegne iz prometa ter zamenja al pari z novo novčanico. Da se v državi doseže novčana enotnost, je stremiti za tem, da se v doglednem času zamenja sedanji bankovni dinar za novo dinarsko novčanico po primernem ključu.

II.

Zborovalci vztrajamo v prepričanju, da je za gospodarske razmere v naši državi edino pravična in praktična rešitev valutno vprašanje v tem, da se čimprej markirana jugoslovanska krona zamenja al pari z novo novčanico pod katerimkoli imenom, medtem ko se stari bančni dinar izmenja po gospodarsko utemeljenem ključu za te novčanic, katera s tem postane jedinica našega novčnega sestava.

III.

Z ozirom na to naše stališče smo mnenja, da ravnokar razglašeni začasni ukrepi ministrskega sveta glede valutne reforme sicer pomenijo na potu do definitivne valutne rešitve morda korak naprej, vendar pa še ne prinašajo tega, kar je z ozirom na enotnost gospodarske politike naše države neobhodno potrebno: en sam denar!

Zato pozivljamo vlado, naj nemudoma prične s pripravami za to, da se novčanic, ki jo gospod finančni minister imenuje kronsko-dinarsko, izmenja za definitivno, na al pari vrednosti krome slonečo novo novčanic brez relacije.

IV.

Pozdravljamo razširjenje Narodne banke na celo ozemlje kraljevine, ker naše gospodarstvo ne more več brez težke škode pogrešati denarnega središča, ki skrbi z eskomptom za kreditno potrebo in izravnavo potrebo po gotovini. Zahtevamo pa, da so v upravi naše bodoče skupne emisijske banke enakomerno zastopane gospodarske sile vseh delov države in da banka s preudarno politiko dela smoteno za povzdigo nakupne moči našega denarja v notranjosti tako kakor v inozemstvu. Sedanja naša eksportna in devizna politika je tako nesrečna, da treba hitro ubrati nove smeri, ako naj naša od narave gospodarsko tako oblagodarjena domovina ne trpi nepopravljive škode. Narodna banka naj čimprej otvori v Sloveniji svoje poslovalnice in sicer razen v Mariboru in v Ljubljani, kjer prevzame obstoječi filijalki Avstro-ogrške banke, tudi saj še v Celju, vpoštevajoč trgovsko važnost tega gospodarskega središča.

V.

Prepričani o veliki nužnosti teh gospodarskih vprašanj prvredne važnosti jemljemo z zadovoljstvom na znanje, da bo o definitivni uredbi valute odločil parlament, ter zahtevamo, da tudi o definitivni uredbi Narodne banke sklepa parlament.

Dr. Korošec proti vladni relaciji krome.

Belgrad, 19. jan. Da se prepreči propast krome, je vložil dr. Korošec pri predsedstvu parlamenta na vlado interpelacijo, v kateri v imenu ljudstva, ki bi občutilo katastrofalne posledice vladnega sklepa v valutnem vprašanju, energično protestira proti takemu postopanju vlade, zahteva, da ministrski svet sista svoj sklep in skliče parlament, ki je edino kompetenten za reševanje valutnega vprašanja. To so razumele vse stranke in enoglasno stavile iste zahteve. Ako vlada tej zadevi ne ugoditi, bo izzvalo to vtis, da hoče storiti krivico.

Pogajanja med vlado in opozicijo.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Foziv vlade opoziciji.

Belgrad, 18. januarja. V petek in soboto dopoldne so se posvetovali zastopniki opozicije pri g. Protiču. Pretresali so poziv vlade, da naj odpošlje opozicija svoje zastopnike v ustavodajni odbor; ta poziv je poslala vlada parlamentarni opoziciji po predsedniku parlamenta dr. Pavloviču. Sklenilo se je, da se vlada pozove, da pristane na direktna pogajanja z opozicijo pri predsedstvu zbornice.

Vladne skupine se posvetojujejo.

Belgrad, 18. jan. V samostalnih krogih se opaža tendenca za sklicanje parlamenta. Včeraj popoldne ob 3. uri

so sklicali samostalni člani demokratične zajednice separatno sejo, na kateri so razpravljali o tem vprašanju. Pribičević in Kristan sta proti sporazumu vladnih strank z opozicijo.

Belgrad, 18. jan. Včeraj popoldne ob 5. uri je imel sejo eksekutivni odbor demokratične zajednice.

Izjave zastopnikov vlade in opozicije.

Belgrad, 19. januarja. Včeraj popoldne se je vršila v parlamentu pri predsedniku dr. Pavloviču konferenca zastopnikov vlade in opozicionalnega bloka zaradi sporazumnega delovanja v ustavnem odboru. Od vlade so bili navzoči Davidovič, Pribičević, dr. Marinković, dr. Drašković, Korač in zastopnik črnogorske skupine Daković; od opozicije: Protič, Jovanović, dr. Korošec, Banič, dr. Trifković, dr. Lorković, dr. Peleš in dr. Manojlovič. Protič je v svojem govoru pojasnil stališče opozicije in zahteval: 1. da se mora ustavodajni odbor sklicati parlamentarnim putem, 2. da mora ta odbor izdelati tudi volivni zakon, 3. zahteva garancije proti majoriziranju v ustavodajnem odboru. Ministr. predsednik Davidovič ne nasprotuje temu, da ustavodajni odbor izdelata tudi zakon o volivnem redu. Pribičević izbegava razgovor o sklicanju parlamenta, kateremu odreka možnost življenja in delovanja. Stanko Banič opozarja, da je parlament poklican, da reši te naloge; zato zahteva sklicanje parlamenta in pogoje, da se zajamči delovanje v začasnem Narodn. predstavništvu. Dr. Korošec izjavi v imenu Jugoslovanskega kluba, da bo klub omogočil delovanje parlamenta in da od njegove strani ne bo nobene parlamentarne sabotaže in obstrukcije. Isto izjavi Protič v imenu radikalnih opozicionalnih skupin, Daković v imenu skupine Črnogorcev forsira vprašanje parlamentarnega režima. Danes po poldne bo vlada naznanila svoje pogoje.

Vlada se posvetuje z izvršnim odborom Demokratične zajednice.

Belgrad, 19. januarja. »Politika« poroča, da je vlada sinoči pozvala na posvetovanje člane izvršnega odbora Demokratične zajednice, ki bodo danes ali jutri obveščeni o jadranski konferenci v Parizu in ki imajo nalogo, določiti svoje stališče glede ustavnega odbora in o tem, ali naj se vrše volitve tudi za konstituantno, ali samo za parlament. Šefi opozicionalnega bloka se že dva dni posvetujejo o političnem položaju in so še vedno v Belgradu. Izgleda, da je vlada obvestila šefe opozicionalnega bloka o poteku pariških pogajanj glede rešitve jadranskega vprašanja. V političnih krogih govore, da nameravata minister za zunanje stvari dr. Trumbić in naš poslanik v Parizu dr. Vesnić priti v kratkem iz Pariza in da se bosta udeležila notranjepolitičnega boja. Zmernejši radikalni poslanci zahtevajo ustvaritev širše koalicijske vlade in mislijo, da more v tem momentu priti zelo hitro do sporazuma.

Ključ srednje Evrope.

Ustvariti srednjo Evropo, ta velik gospodarski prerez od Severnega morja do Carigrada in Bagdada, to je bil eden izmed glavnih ciljev, za katere se je Nemčija vojskovala.

Na dveh temeljih je stonela ideja srednje Evrope:

1. na velikonemškem rajhu pod prusko hegemonijo,
2. na nemško-madžarski zvezi.

Sklenil se je mir v Versaillesu, a pruska hegemonija z nemškimi rajhom vred ni strta, sklenil se je mir v St. Germainu in Avstrija in Mažarska dobite skupne meje, tako da nemško-madžarska zveza lahko obstoja naprej.

Temelja torej srednje Evrope stojita kljub 4 letni vojski, kljub popolni zmagi entente in kljub enoletni mirovni konferenci.

Nas zanima v prvi vrsti drugi temelj, to je skupna meja Avstrije in Ogrske.

Na majhnem pasu med Dunajem in Budimpešto se nahaja ozemlje, ki ima svetovno važnost. To ozemlje je nekako osrčje celega donavskega vodnega sistema; to ozemlje je nadalje križišče dveh diametralno si nasprotujočih zgodovinskih skupin, namreč nemško-madžarski svet se tu križa s čehoslovansko-jugoslovansko interesno sfero. Na tem križišču, kjer se srečavajo štiri narodi, se krešejo iskre o medsebojnem drgnjenju narodov in tu nastajajo lahko požari. To ozemlje podaja prototip mešanega prebivalstva. Tu se shajajo Nemci, Mažari, Slovaki in Jugoslavlani.

Gre za štiri doslej ogrske komitate, Sopronj, Vas, Zala in Moson. Kljub brutalni mažarizaciji se ni posrečilo izbrisati sledov drugih narodov. Mažarska štatištika je našlela med 1 milijonom 171.598 prebivalci, 662.489 Mažarov. Seveda je to mistifikacija. Res se nahajajo sem ter

tja naselbine pristnih Mažarov, a ti so nekako eratični bloki, ki jih je zanesla mažarska burja v prvem navalu na to ozemlje. Avtohtono prebivalstvo je slovansko, in sicer jugoslovansko. Še sedaj se nahajajo močne naselbine Jugoslovancev prav blizu do Požuna. Ogrska štatištika ceni njihovo število nad 70.000. Te naselbine so podobne onim skalam, ki so kljubovale vsem vremenskim neugodnim zgodovine. Nemške naselbine v teh pokrajinah datirajo iz poznejšega časa.

Kakšne posledice bo imelo v bodočnosti dejstvo, da je konferenca sklenila razdeliti to ozemlje kratkoma med Avstrijo in Mažarsko?

1. Ideja srednje Evrope bo ohranila na ta način svojo životvorno moč. Jasno je, da bo ta ideja naprej tlela od Berlina do Dunaja, od Dunaja do Budimpešte, odtod do Sofije in Carigrada. Tukaj med Dunajem in Budimpešto bi se bila morala vez pretrgati in s tem bi se bilo zadelo srednjo Evropo v središče živčevja. Nemčija in Avstrija bi ostali torzo, ki bi se ne mogli več razgibati, ker bi jim manjkalo zunanjih udov: Mažarske, Bolgarije in Turčije!

2. Severni Slovani, za katere je Jadransko morje edino toplo morje, so odrezani od juga. Novi slovanski državi, Čehoslovaška in Poljska, bi bili lahko preko Požuna prišli takoj na jugoslovansko ozemlje, ne da bi jima bilo treba stopiti na avstrijska ali mažarska tla.

Posebno Čehoslovaška je pri tem najbolj prizadeta. Ta država ima nesrečno lego. Obdana je od Bratislave preko Saksone, Bavarske, Avstrije in Mažarske okrog in okrog od smrtnih sovražnikov. Kdo namreč bi dvomil o tem, da so si Čehoslovaki nakopali smrtno sovraštvo Nemcem s tem, da so zagospodarili nad sudetskimi Nemci in da so iztrgali Mažarom Slovaško iz rok?

Naroda, kakor so Nemci in Mažari, tega nikdar ne bosta pozabila. Preizrazita je njihova zgodovinska državna zavest. V tem železnem obroču bi bil ventil proti jugu naravnost neobhodno potreben, da se Čehoslovaška v danem slučaju more nekako izviti iz smrtnega objema.

Ko so mažarski boljševiki napadli Slovaško, Čehi niso mogli od juga dobiti nobene pomoči in entente ni mogla dobiti neposrednega stika z njimi.

Kako bi naj bila konferenca to vprašanje rešila?

Ideja koridorja med Čehoslovaško in Jugoslavijo bi bila ena možnost, a druga možnost bi bila ta, da bi se za enkrat ta kos zemlje bil postavil pod Sociéte des Nations, ki bi bila kakor postaja požarne brambe, da gasi nastajajoče požare.

Toda konferenca ni hotela niti eno niti drugo.

Pa morda se konferenca v odločilnih trenotkih začetkom julija, ko je odločala usodo teh dežel, ni zavedala dalekosežnosti problema? Ravno nasprotno. Mero-dajni faktorji so debatirali o celem problemu in »Temps« od 10. julija ga razkrije prav do golega. »Temps« tudi pove, da so Francozi stali v vrhovnem svetu na stališču, da Avstrija in Mažarska ne bi smeli imeti skupnih meja. Toda drugi zastopniki entente se niso dali o tem prepričati.

Tisoč let obstoja ta skupnost Nemcev in Mažarov in zgodovina Slovanov zabeleži oni dan, ko so se Mažari vrinili med severne in južne Slovane, s črno piko.

Zdaj po 1000 letih je imela konferenca v Parizu možnost, oddati ključ do srednje Evrope Slovanom s tem, da bi jih združila po koridorju ali pa vzeti ključ k sebi s tem, da bi bila podredila to ozemlje Ligi Narodov. Konferenca ni storila niti eno niti drugo, ampak dala je ključ do srednje Evrope Nemcem in Mažarom nazaj.

So dragoceni trenotki v zgodovini, ki se nikdar več ne vrnejo. Ta trenotek je bil zlat, pa ne vemo, če se bo še kdaj povrnil.

Država SHS.

Vojna odškodnina.

LDU Belgrad, 18. januarja. Pretekli terek se je v Parizu podpisala pogodba, s katero se rešuje vprašanje vojne odškodnine Srbiji. Konvencije so podpisali tudi naši delegati, a v imenu Francije minister Loucheur. Francoski in angleški delegati, ki so se udeležili pogajanj, so upoštevali razloge naših zastopnikov, da pride Srbija čimprej do svojega denarja, katerega potrebuje za svojo obnovo. — V poučenih krogih se zatrjuje, da je vprašanje vojne odškodnine za nas ugodno rešeno in da bo vlada dobila avans. Pri razdeljevanju vojne odškodnine dobimo kot prvo polovico 6 odstotkov, a kot drugo polovico 5 odstotkov, tako da odpade vsega skupaj na nas nekaj nad 22 milijard. Nemčija plača kot prvi obrok 142 milijard; od te vsote dobi Jugoslovija 9 milijard frankov. Ta vsota se nam ima izplačati postopno. Ker naša država zelo potrebuje denarja, nam bodo zavezniki za teh 9 mi-

lijard frankov izdali bone, katere bomo potem zamenjali za gotovino. — Porazgovori o najetju posojila v Ameriki in Angliji na podlagi teh bonov se začnejo še te dni.

Iz zasedenega ozemlja.

Stavka v Pulju. — Krvavi boji v Vodnjanu.

LDU Pulj, 17. januarja. Stavka puljskih delavcev traja dalje. Vsi delavski sloji štrajkajo. Promet na cestni železnici je ustavljen, plinarna in elektrarna sta ustavili obrat, ker ji je oblaet zaprla. Delavci v arzenalu so odpuščeni. — Nacionalno-socialistična stranka je poizkusila protiakcijo, ki pa ni uspela. Le sedemdeset delavcev je v arzenalu začelo delati, toda poslali so jih domov. Listi ne izhajajo. En list je imel sicer izhajati, toda delavci so to preprečili. Vodilni odbor tržaskih delavcev je izjavil, da s stavkujočimi ni solidaren in je obljubil, da bo interveniral, da se zadeva mirno poravnava. — Tržaski nacionalistični listi poizkušajo dokazovati, da so delavsko gibanje povzročili Jugoslovani. Ako bi se v smislu nacionalcev izjavila stavka, nameravajo to dejstvo izrabiti proti jugoslovanski narodnosti. V tem primeru je računati s tem, da bodo jugoslovanski delavci trumoma odpuščeni. Mnogo oseb je bilo odpuščenih, med njimi tudi voditelj delavcev Podnje. V Vodnjanu so karabinjerji poizkušali napasti Delavski dom, pri čemer so se spopadli karabinjerji in delavci, ki so se utrdili v poslopju. Padlo je tudi nekaj strelcov. Prihitelo je na lice mesta 100 vojakov, ki so rešili karabinjerje iz kočljivega položaja. Prihodnji dan je bilo aretiranih 500 delavcev, od katerih so 70 oseb odvedli v tržasko ječe. Vodnjani je popolnoma italijansko mesto pri Pulju. Vsi prebivalci so zelo ogorčeni vsled italijanskega nasilja.

Razna poročila.

Vrhovni svet.

LDU Pariz, 19. januarja. (DunKU — Brezlično.) Vrhovni svet je imel danes zadnjo sejo pod predsedstvom Clemenceaujevim ter sploh svojo zadnjo sejo, ako prodre angleški predlog. Lloyd George je predlagal, naj bi se namestu vrhovnega sveta v bodoče vršile konference poslaničkov. Na današnji seji bo vrhovni svet sprejel odgovor jugoslovanske vlade na zadnji italijanski predlog glede jadranskega vprašanja ki ga podpirata Francija in Anglija, potem pa bo končno javno določil listo oseb, ki jih mora Nemčija izročiti. Lloyd George namerava izposlovati za Clemenceauja posebno počaščenje.

Francosko ministristvo odstopi.

LDU Lyon, 19. jan. (Brezlično.) Vsled izvolitve Deschanela za predsednika francoske republike odstopi ministristvo Clemenceau. »Echo de Paris« in »Petit Journal« zatrjuje, da bo novi predsednik poveril Millerandu nalogo, naj sestavi novo ministristvo.

Perzijski šah na Francoskem.

LDU Bruselj, 18. januarja. (Brezlično.) Perzijski šah je došel v Bruselj, kjer si je v spremstvu kraljeve dvojice ogledal mesto. Kasneje je odpoval v Francijo.

LDU Lyon, 18. januarja. (Brezlično.)

Perzijski šah je posetil opustošene pokrajine v severni Franciji in zlasti mesto Reims. Pred katedralo je šaha in njegovo spremstvo, med katerim se je nahajal tudi perzijski poslanik v Parizu, sprejel nadškof kardinal Lucon.

Angleške vojne ladje v Črnem morju.

LDU Malta, 18. januarja. (Brezlično.) Vse razpoložljive angleške vojne ladje so zapustile Malto in odplule proti Črnemu morju. — Iz Toulona poročajo, da odreja vladna brzojavka, da morajo bolniške ladje takoj odpluti v Črno morje.

Shod J. K. Z. v Horjulu.

Dne 18. t. m. ob pol 8. zjutraj se je vršil v Horjulu pri Ljubljani shod J. K. Z., na katerem je poročal drž. poslanec Gostinčar. Mala dvorana je bila nabitno polna, nad 350 udeležencev je nabitno poslušalo izvajanja in ogorčeno pritrjevalo šibanju sedanje liberalno-socialistične korupcijske vlade v Belemgradu in Ljubljani. Sprejet je bil protest proti šol. načrtu, nezaupnica osrednji in ljubljanski vladi ter ministristvu prehrane, nezaupanje v vprašanje valutne reforme, obsodba volilnega reda, resolucija za odpravo doh. davka, zahteva po demobilizaciji in za vrnitev vojnih ujetnikov. Program V. L. S., ki hoče spraviti na podlagi krščanske pravičnosti v soglasje in sklad koristi vseh stanov ter tako utrditi pol splošnemu blagostanju in zadovoljstvu, je našel v vrstah poslalscev globok odmev, in gotovo je, da bodo naleteli nasprotniki na nepopisljiv odpor, kjerkoli bodo nastopili s svojira »Samostojnoe maskiranim programom.

Polom »samostojnih«.

Samostojni so poskušali v Horjulu že dne 8. decembra 1919, dne 26. decembra 1919., pa vse zastoj! Ni šlo, pa ni šlo. Zato so poklicali za 18. t. m. svojega najhujšega kričača, znanega Mermolja, kateremu so postala stajerska tla že prevroča. Ta je sklical shod ob 12. gostilni pri »Andrejčku«, kate-rega so se pa udeležili razen 15 do 25 »samostojnih« sami pristaši J. K. Z. Remškar, ki je videl situacijo, je hotel pridržati predsedstvo zase, čemur je občinstvo burno ugovarjalo. Padali so tako težki očitki po »samostojnih«, da bi jih prenesel le človek z železno krogodilovo kožo. Mermolja je nato proglasil shod po § 2., čemur je občinstvo ugovarjalo, a vendar je pustilo, da je začel govoriti. Mermoljev govor je bil raztrgan. Skakal je od kmečkih uporov v srednjem veku na dr. Zerjava, na versko stališče strank in na druge reči. Po govorniku so padali ugovori občinstva, glasni protesti, silno opozarjanje na medsebojna nesoglasja izvajanj! Ko je hotel napasti dr. Korošca, tedaj je zahrmetelo iz sto grl: »Živel dr. Korošec, živeca J. K. Z.!!« Ko je Mermolja prišel na dan z sofizmom, da so kmetje verni, in da zato ni potrebno braniti vere, tedaj je nastal tak vihar ogorčenja kot redkokdaj na kakem političnem shodu. Remškar je trkal in brenkal na vrček, a vse zastoj. Ljudstvo je vpilo: Kaj pa učni načrt? Kaj pa pisanje vaših glasil?! — Po viharju se je zaletel Mermolja zadnjič, toda odletel je, da se je njemu vrtečlo v glavi. Dejal je namreč: V. L. S. ima za kmeta eno samo tolažilo: Če bolj trpi na tem svetu, tem bolje mu bo na onem! Tedaj je zahrmetelo in zabobnelo: »Lažete, ni res! Vi napadate in krivo razlagate versko dogmo!« — Mermolja je omahnil in jecljaje prepustil besedo govorniku J. K. Z. Od točke do točke je šel. Točko za točko je pobil. Vsak medklic »samostojnih« je padel nanje s tisočkrat pomnoženo pezo, razkrinkani in do golega razgaljeni so se nervozno premikali »samostojni« za mizo. — Horjulci pa poznajo danes eno samo geslo: Živeca J. K. Z. — Natančneje poročilo bo prinesel »Domoljuba«, tu naj navedemo le eno resolucijo, ki je bila sprejeta na shodu J. K. Z., nanašajoč se na samoupravo občin. Glasi se:

Kmetje, zbrani na shodu J. K. Z. v Horjulu, dne 18. jan. 1920 protestiramo najodločnejše proti samoplaševanju dr. Zerjava v Ljubljani, ki razpušča samovoljno občinske odbore ter počenja celo dejanja, ki jemljejo občinem ne samo temelje samouprave, marveč ogrožajo celo osebno svobodo. S kmeti iz Cerkez pri Erški vasi se izjavljamo enih misli: Občinskega tajnika nastavlja občinski odbor, on ga plačuje, edino on ima pravico, odstaviti ga. Ako je tajnik omenjenene občine res zagrešil kaj proti državi, potem naj bi ga bila vlada naznanila sodišču, odstaviti ga nima pravice!! — Radi tega nasilja od strani ljubljanske vladi se tudi še pogovorimo.

Socialistična agitacija na Kočevskem.

Se se spominjamo krčevitega prizadevanja enega dela Kočevarjev, da bi si ustanovili samostojno, od Jugoslavije povsem nezavisno državo. Niti Nemci sami niso marali podpirati tega prizadevanja resno, niti Italijani, do katerih so se tudi bili obrnili izvestni ljudje kar na svojo pest, čeravno tem stvar ni bila nesimpatična. Polagoma so se Kočevarji pomirili, glavni hujskači so bili ali odšli ali pa jim je vlada temeljito zavezala jezik. Podali so se in sedaj nasprotja med Slovenci in Nemci ni dosti čutiti, da, minole tedne se se po kočevskih občinah podpisavale udanostne izjave jugoslovanski državi.

Vzburkali pa so spet politično življenje soc. demokrati, ki imajo večino pristavev med premarjari na premočnovniku in katerih duševni vodja je gimn. suplent Josip Birsa. Bivši hotel pri pošti (Hau) so enostavno rekvirirali, in sedaj imajo tam svoj »delavski dom«. Pridno vabijo na predavanja, pridno agitirajo po okolici, a še bolj pridno prirečajo — ples in podobno. Trdijo, da se je že 5000 oseb, moskih in ženskih, kmečkega stanu, prijaviilo k njih organizaciji, ki — kar je skoraj neverjetno — zvesto plačujejo mesečne strankarske prispevke, in ti so razmerno veliki. Resno se pripravljajo na občinske in državnozbornske volitve in hočejo dobiti vse občine v svojo pest. — Njihove plesne zabave so dobro obiskane, ženski svet kar nori tjakaj, po plesu pa se — seveda neoficijelno — grde stvari, ki jih ne bomo opisovali. Pametnejši strankarji so že predlagali, da se opustijo ti plesi, a eden jih zahteva, dobro se zavedajoč, da je demoralizirana mladina zelo dostopna soc.

demokratskim in komunističnim zmotam. Uprav demonska nakana! Radovedni smo, ali je res, kar se je nedavno tega govorilo po mestu: da je eden sodrug odnesel 7000 kron denarja, to je ves čisti dobiček tistih plesov in prireditvev. Praktičen komunist! Pa tudi terorizirajo ti ljudje! Decembra meseca je oblast zaprla komunistične najhujše vrste radi državi in vladarju sovražnih izjav. Delavstvo je izsililo njegovo oprostitev! Na to je prišla srbska posadka; ljudje so se oddahnili, kajti to pijančevanje, poulično vpitje in te neprestane nasilnosti in grožnje so bile že neznosne. Pa glej: delavstvo je izsililo odstranitev posadke: novega leta v jutro so odkorakali Srbi v Ribnico. Torej teroristi in komunisti čiste baze, že kar boljševidi. — Kaj bo ob volitvah, si lahko mislimo; ti ljudje, ki zahtevajo, da obvladuje samo del onega stanu ves ta stan, vse druge ter drugim zanikavajo vse pravice, bodo skušali s silo uveljaviti svoj program, saj so nešteto krat grozili. In varnost ter svoboda? Zapisali bi ta ali oni dober svet močnjakom v Ljubljani, a ker prihaja iz naših vrst, bi ga itak ne upoštevali. Saj k pogrebu morebitnih žrtv boste pa že poslali vojaka za paračo, kaj ne? No, no, vsaj nekaj!

Pa šalo pustimo! Komunisti so itak povsod enaki, če so pa ob popustljivosti gosposk še bolj predzniki, imajo čisto prav! Pač umejo položaj, kakor so ga umeli izrabiti na kočevskem in doseči vsaj navideznih uspehov.

Res, kako so mogli kočevski kmetje iti komunistom na lim? Da se vse to razjasni, treba poseči nekoliko nazaj, ter tudi pokazati ravnanje soc. dem. agitatorjev, ki stavijo njih uspehe v pravo luč. Tu ni vplivala moč teh idej, ampak to, da so spretno izrabili položaj ter nastopali z nepoštenimi sredstvi.

Ob preobratu ste postopali VLS in JDS vzajemno; kmalu potem ste se sicer stranki organizirali in skušali dobiti pristavev, a do surovih spopadov in nastopov med strankama ni prišlo. V narodnih vprašanjih je vladala slova. — Ze ta čas pa se ni soc. dem. organizacija udeleževala narodnega dela, ampak je strankarsko premirje zlorabljala. Ko je pri nekem shodu govornik protestiral proti temu, da bi Kočevjarji dobili avtonomijo, so soc. demokrati ostentativno začeli odhajati. — Na ta način so se le-ti prikupili Kočevjarjem, češ, ti ne nastopajo zoper nas, in kadar so imeli rdeči sodrugi kako veselico, so Kočevjarji — z rdečimi znaki — ostentativno zahajali k njihovim prireditvam, na prireditve Čitalnice n. pr. pa je prišel le tu pa tam kak razboritejši Kočevjar.

Junija meseca se je iz JDS izcimila NSS; porod in vzrok so bile z večine le osebnosti, »čedne storije«, sovraštvo, zavist, intrigantstvo, častihlepnost, osveta in drugi taki honetni nagibi. JDS je precej oslabela. NSS pa imela dokaj pristavev, VLS ni izgubila nič. Matadorjem te stranke so dišale dobičkanosni sekvestri, mastne, lepe službe, izvoznice, lepa pisalna miza, steklenina, dragocen les, gostilniške koncesije in podobno. Kočevjarjem so se hlinili, sami med seboj pa so jih kar požirali, že so določali, kdo bo župan, kdo ravnatelj hranilnice, kdo ravnatelj gimnazije itd. Zraven pa so se delali hude Slovence in sumili vsakega germanofilstva, kdor ni trobil v njih rog ter ni odobral njih umazanih del, da bi tako odvrgli pozornost od sebe. Velika večina JDS se je dala zapeljati lepo zvenečim besedam in cenim obljubam.

Oktober meseca se je pojavila soc. dem. stranka, suplent Birsa je otvoril politično šolo, lepaki in letaki so oznanjali razredni boj itd. Velik del NSS je prestopil v njih tabor, eden njih voditeljev tudi: temu se nismo nič čudili. Soc. dem. stranka se je parkrat spretno in uspešno zavzela za pravice delavstva, kar je spet pomnožilo njih vrste. Potem pa so se vrgli na deželo, šli so med kmete. Vedite, da kočevski (nemški) kmetje, niso bili nič, prav čisto nič organizirani in poučeni. Iz soc. dem. programa so jim razložili le tisto, kar je kmet rad slišal, zamolčali pa, kar bi tudi najzabitejši spoznal za nesrečo kmečkemu stanu. Obljubljali so živl na vagone in vseh močih udobnosti v novi socialistični državi, kakor pač znajo govoriti njih spretni govorniki, ki umejo razpaliti razne strasti.

V narodnem oziru so jim obetali, kar je mogoče in nemogoče, da, čuli smo, da je eden pravil kmetom tudi, da bo Jugoslavija z Avstrijo kmalu spet združena, pa bo spet vse pri starem. Seveda, brezdomovincem — komunistom je lahko tako govoriti, ker jim je nadvlada potom nasilja v njih lasten prid več nego narodnosti! — In to je kočevskega kmeta najbolj potegnilo. — Nekje je sodrug udanostno izjavo državi, o kateri smo govorili prej, enostavno ukral, da tako pokaže tudi svojo državnost in hvaležnost, ker v vladi sedijo ljudje njegove vrste!

O verskem vprašanju previdoma niso dosti govorili, saj očitno ne; toliko več

gnojnice pa so ti ljudje izlili po duhovniških v zasebni agitaciji! Torej stari recept: farška gonja, brez katere zlasti slovenski sodrugi kar ne morejo obstati. — Na shodu v Starem logu je tamošnji g. kaplan govornik — menda je bil sam Birsa — tako ugnal, da je vzkliknil: »Saj sem tudi jaz katolik in sem ponosen na to! Če je to res, ne vem, kaj bo reklo vodstvo komunistov? Seveda, »vera je privatna stvar,« a če je kdo katoličan, komunist ne more biti. — V Koprivniku je nastopil govornik in dejal, da je (menda) ključavničar, pa da ne zna ne brati ne pisati in da so tega duhovniki krivi, na kar so se mu v obraz smejali, ker take neumnosti pač ne morejo verjeti. — To pa le povsod zahtevajo, naj se duhovnik ne vmešava v politiko, seveda, da bi ljudi potem tako zlahka sleparili kakor kočevske kmete. O plesu kot agitacijskem sredstvu smo govorili že prej; kaže se s tem vsa nepoštenost po načelu: Namen posvečuje sredstva.

Politične novice.

Dr. Kukovec slavi vladno rešitev valutnega vprašanja. V »Novi Dobi« je zapisal šef slovenskega krila J. D. S., g. dr. Kukovec, stavek, ki je vreden, da postane krilat: »Kakor je stranka (J. D. S.) zadnje dni kljub temu, da deluje v prvi vrsti za edinstveno in močno državo, izbojevala našim krajem sijajno zmago glede valute ter rešila posestnike kron velike izgube, tako bo tudi v občinskih odborih čuvala naše narodno premoženje in ga množila v prid domačinom in celoti.« — Kdo govori to? On, dr. Kukovec, ki je rešil krono: takrat namreč, ko je zahteval v svoji brošuri, naj se zamenja krona z dinarjem v razmerju 1 : 10. Če bo tudi v občinskih odborih tako čuval narodno premoženje, bo izbojeval našim krajem sijajno — propast.

Duševna blokada. Celjska »Nova doba«, nad katero drži svojo močeno roko predsednik »velike državotvorne« JDS, je prinesla notico, v kateri pravi, da smo se jezili na duševno blokado, ker ni bil dovoljen uvoz avstrijskih časopisov. — »Slovenec in comp. že torej s polno paro zajema iz rimsko-dunajske sestrice Reichspošte«, pravi listič. — Na svojo žalost in na sramoto SHS pošne uprave moramo priznati, da nas le redko dosežejo nemški listi, »Reichspošte« pa nismo letos še videli. Naj se »Nova doba« ne jezi, če imamo kljub temu dobra poročila. Zdi se nam pa, da je nad njo proglašena permanentna duševna blokada kljub temu, da ji »voli vero in postave« rešitelj naše valute, dr. Kukovec. Tu ne pomagajo vsi listi nič in vse brošure so zastoj, (četudi jih piše On) saj še cesar ne more dati, če ničesar nima. »Nova doba« ostane s predsednikom JDS duševno blokirana na veke.

Velika akcija socialističnih demokratov. Socialnodemokratski voditelji se radi postavijo v pozno ljudskih tribunov. Naše časopisje je v številnih člankih pozivljalo vlado, naj se zavzame za naše vojne ujetnike v Italiji; tisoči naših organiziranih pristavev so nedeljo za nedeljo na shodih izvajali pritisk na vlado in zahtevali, da zastavi vse svoje moči, da se ti bedni trpini rešijo. Na tozadevno interpelacijo poslanca dr. Hohnjca odgovarja ministrski predsednik, da je v zadnjem času Italija izjavila, da pošlje naše ujetnike domov.

Radičeva afera. »Samouprava«, glasilo srbskih radikalcev, je napadla sedanjost vlado, ker od maja 1919 drži še vedno voditelja seljačke stranke, S. Radiča, v zaporu. Glavno glasilo demokratov, »Demokratija«, odgovarja s sledečim argumentom: V Franciji sedi bivši ministrski predsednik Caillaux že dve leti v preiskovalnem zaporu, ker je obtožen veleizdaje in šele tekom tega meseca bo sojen. In vendar se v Franciji nihče ne razburja! — Majhna razlika je vendar med Caillauxem in Radičem. Caillaux je bil januarja 1918 par dni v policijskem zaporu, potem so ga izročili rednemu sodišču, ki je odredilo preiskavo proti njemu radi stika s sovražnikom, da se sklene mir in ustavi vojna. Radiča pa policija po osmih mesecih ni še izročila rednemu sodišču. To je skrajno sumljivo. Ali mar policija in vlada nimati dovoljnih dokazov za obtožnico? Če jih vlada nima, potem je postopanje z Radičem pravni zločin; in če se to nadaljuje, se bo začela krhati pravna avtoriteta države. Če pa ima dovoljno dokazilno gradivo, potem naj vlada Radiča postavi pred redno sodišče. Ako sodišče ugotovi, da je kriv veleizdaje, bomo njegovo obsodbo z zadovoljstvom vzeli na znanje. Če pa postane praksa, ki jo je sedanj režim uvedel v postopanju s političnimi osumljenci in obtoženci, stalna, bomo prišli do žalostnih sadov: Rušila se bo državna avtoriteta in uvedla se bo najstrašnejša vseh korupcij, korupcija pri državnih sodiščih. In lepoga dne se zna zgoditi, da bo vlada lepo pozaprla neljube ji politične nasprotnike. Ne branimo Radiča, branimo ustavno načelo osebne svobode in državno avtoriteto in zato govorimo o tem.

Nova stranka. Pod tem naslovom prinaša »Cillier Zeitung« uvodnik, v katerem nanašajo ustanovitev »Spodnještajerske gospodarske stranke«. Stranka napoveduje najhujši boj narodnostnim sporom. Obljublja državi zvestobo in se bo borila za najstrožji centralizem. Njeno gospodarsko stališče je označeno s tem, da bo obsegala »gospodarsko močne elemente«. Svobodo vidi uresničeno v srbski ustavi in upravi in upa, da bo raztegnjena na celo državo. Nova stranka je stroga nasprotnica vsakega kulturnega zatiranja; zato zahteva, da se prizna pravico, prosto voliti materni jezik in zahteva za vsak narod pravičnosti. — Lepo! Mi nemškimi državljanom nismo in ne bomo odrekli pravice, da se politično organizirajo. Nasprotno, za državo ne bi bilo koristno, če bi oni tvorili mrtev kapital. Zdi se nam pa, da prihajajo ta demokratska gesla nekoliko pozno in da niso mišljena popolnoma odkritosrčno, posebno kadar prihajajo iz ust bivših Südmakovcev.

Nepoboljšljiva nemška mladina. Te dni je imel svoje nastopno predavanje na berlinski univerzi sloveči fiziolog prof. G. F. Nicolai, ki je l. 1914, pogumno nastopil proti vojnemu razpoloženju in moral zato pred preganjanji pobegniti na Dansko. V zadoščanje so mu sedaj vrtili vseučiliško stolico. Toda nemško mladino vojna po vsej priliki ni iztegnila: Nicolajja so nemškonalnialni dijaki ob nastopnem predavanju izžvižgali in mu grozili s palicami.

Železnice kr. Srba, Hrvata i Slovenaca, direkcija Zagreb.

Kaj lep in dolg titel, kateri pa prikriva velikanski kaos. Je podoba demokratsko-socialističnega ministrstva v malem. Sama osebna prijateljstva in mržnje ga sestavljajo in vladajo. Odkar je padlo ljubljansko ravnateljstvo kot žrtva intrig gotovih oseb demokratsko-socialističnega bloka, se opaža vsak dan večja zmešnjava pri železnicah. Razpršili so te uboge slovenske uslužbence po vseh kotih SHS železnic, da delajo pokoro za grehe nekaterih voditeljev prejšnje ljubljanske direkcije.

Toliko časa se je Slovenija borila za svoje ravnateljstvo, in glej, komaj ga dobi, že ga vzame osebno nasprotstvo gotovih ljudi.

Oglejmo si pa malo novoustvarjeno zagrebško centralo. Misli bi, to je sedaj gotovo vzor, ko je vendar na odločilnem mestu gospod, ki je bil grobokop ljubljanskega ravnateljstva, gospod, ki je velik osebni prijatelj demokratskih in socialističnih ministrov, gospod, ki se je pri neki socialistični skupščini slovesno priznal za socialisti, ki je pripravljen pri prvem političnem preokretu zopet prebarvati svoj frak. Siloma so premetili osobje ljubljanske direkcije v Zagreb, zagotovivši istemu, da je dovolj stanovanj na razpolago. Nad 400 slovenskih železniških rodovin sameva v Sloveniji, ker so njih glave službeno pregnane na Hrvaško, kjer se par let ne bo mogoče najti potrebnih stanovanj za nje. Niti službenih prostorov ni mogoče dobiti pri ravnateljstvu, in sedaj študirajo, kam bi premetili kak posamezen oddelek.

Posledice tega se že kažejo. Mržnja med hrvaškimi in slovenskimi uslužbenci je dan na dan večja, dela se pa od dne do dne manj. Vsi čakajo nestrno, kdaj bo konec te demokratsko-socialistične stavbe, katero nazivajo zagrebško ravnateljstvo. Kakor vlada par ljudi v Belgradu celo državo po svojem kopitu, tako vlada in vara tu zagrebško direkcijo ena sama, železniško-strokovnega dela sicer nezmogljiva, zato pa v intrigah tem bolj zmorna oseba, ki se pa ne upa javno nastopati kot dirigent, temveč se sramežljivo skriva za hrbet ravnatelja. Škoda ravnatelja, ki bi, obdan z boljimi svetovalci, pač drugače nastopal! Slovensko uslužbenstvo stanuje po malih, smrdljivih hotelskih sobah, 2—3 v eni sobici. Da ti ljudje, v vednih skrbeh, kaj je z družinami, ne morejo imeti veselja do dela, je samo ob sebi razumljivo. Namesto da se je služba zboljšala, je vsak dan slabše. Trčenje vlakov na progah je na dnevnem redu, ljudje se kazujejo in se jim pri vsaki priliki grozi z odpustitvijo. Posledica tega je, da so nekateri že sami zapustili to mizerijo, drugi pa so na tem, da jim slede. In tako ni več daleč čas, ko bo železnica SHS sestajala iz samih ravnateljev, podravnateljev in šefov oddelkov, ki se vozijo v privatnih poslih na posete v domovino v salonskih vozovih.

Pozivamo poslance Jugoslovenskega kluba, da o prvi priliki neusmiljeno udarijo po teh ljudeh in zahtevajo revizijo vseh naredb in imenovanj, ki so se izvršila pod famozno vlado demokratsko-socialističnega bloka, pred vsem pa zopetno ustanovitev ravnateljstva Ljubljana, da se na ta način da zadoščanje slovenskemu narodu, ki je bil s tem ukrepom nedvomno prikrajšan v svojih pravicah.

Dnevne novice.

V italijanskem vojnem ujetništvu umrli ujetniki. »Slovenski rdeči križ« javlja: V italijanskem ujetništvu v Ospedale da Campo Nr. 240, Mestre, so umrli: Pive(c) Anton, pešec, rojen 1877, Gradišče, Litija, umrl 6. maja 1919. Štrukelj Franc, pešec, rojen 1898, Preš, Tolmin, umrl 12. maja 1919. Barbarič Michael, pešec, rojen 1898, Sečenga, Istrija, umrl 27. junija 1919. Radinovič Simon, pešec, rojen 1889, Radrinovče, umrl 8. julija 1919. Nest Franc, pešec, rojen 1876, Banget, Štajersko, umrl 14. julija 1919. Štrumbelj Ivan, pešec, rojen 1893, Laze, umrl 20. julija 1919. Simončič Jožef, podnarednik, rojen 1891, Podstreda, umrl dne 5. avgusta 1919. Jark Peter, pešec, rojen 1892, Stranska vas, umrl 20. avg. 1919. Suštarsič Leopold, desetnik, rojen 1892, Sv. Martin, umrl 7. sept. 1919. Zlate Ivan, pešec, rojen 1897, Prosje, umrl 4. oktobra 1919. Perovšek Jožef, pešec, rojen 1899 (pristojnost neznana), umrl 20. okt. 1919.

Čitalnica v Murski Soboti. Dne 9. decembra 1919 ustanovili smo v osvobodjenem Prekmurju »Narodno čitalnico« z raznimi odseki in svrhu narodne pobude. Sedež iste je Murska Sobota. Naročene imamo skoro vse domače liste, poleg teh tudi par hrvaških in srbskih, a nedostajajo nam še knjige. Ker pa ima čitalnica tudi nalogo — saj do osnutja lastnih knjižnic — nuditi isto tukajšnji šolski mladini potrebno berilo, katerega istotako primanjkuje, zato se obračamo do vseh slovenskih čitalnic, bralnih in enakih društev, kakor tudi do javnih in šolskih knjižnic, založnikov in zasebnikov s prošnjo, naj nam blagovolijo v dar nakloniti vsakovrstnih knjig, tako beletrističnih in znanstvenih, kakor tudi mladinskih in šolskih knjig (četudi starih in že obrabljenih). Tudi starih letnikov naših časopisov in revij raznih strok prosimo. Pošiljke naj se blagovolijo nasloviti: Čitalnica v Murski Soboti, Prekmurje. (Potni stroški za večje pošiljke so povrnejo). Vsak še tako mal dar bo hvaležno sprejet. — Čitalnica v Murski Soboti.

Častniki-prostovoljci in nova uredba. Uradni list prinaša uredbu o prostovoljcih. Legijonarske častnike je bridko razočaral že člen 1., kjer stoji: Za prostovoljca v zmislu te uredbe se smatra vsaki državljani kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je kot vojak ali podčastnik prostovoljno vstopil v srbsko vojsko, in sicer do vstetega dne 18. novembra 1918, ostal v njej do demobilizacije ali bil iz nje redno izpuščen kot nesposoben. — Člen 2. Častniki-legijonarji torej ne uživajo po tej uredbi pravic prostovoljcev. Častnik-legijonar je izključen od podpore; če je umrl ali padel, ne dobe člani njegove družine ničesar. In vendar so celo svojci onih, ki so bili padli za tujo državo, boreč se proti narodnim koristim, dobivali posmrtnino. Mlad inteligent, ki se je boril v vrstah legijonarjev, je žrtvoval ugodno mesto, postavil je na kocko svojo in svojeve bodočnost, službo, dobro ime — in svoj vrat. Boril se je v Dobrudži, pred Solunom je padel. In odločba kr. vlade odloča, da njegovi svojci, ki se morda nahajajo v najhujši bedi, ne dobe niti vinarja. Ali res misli g. minister Korač, ki je to uredbu izdal, da je vsak častnik-legijonar nepotreben podpora, ker je — kapitalist? Mislili smo, da nam socialistični minister, ki tako rad govori o človečanstvu in ujedinjenju, vsaj ne bo delal krivice, če nas že podpirati noče. Varali smo se. Upamo pa, da vlada ni še izpregovorila zadnje besede.

Proti navijanju cen. Prijatelj lista nam piše: Kot je razvidno iz njegovih poročil, je pričel državni urad zoper navijanje cen, veriznike in tihotapce z energičnim delom, kojega vpliv se bo kmalu pokazal. Pri tem mu pa moramo konzumentii iti na roko. Dve sredstvi imamo, da se ubranimo veriznikov in navijalcev cen. Na eni strani se vsi organiziramo v združbah, da se tako glede najvažnejših potrebščin, živil, obleke in obutve, osamosvojimo od trgovcev. Prilike v to je dovolj. Tako so uradniki organizirani v »Samopomoči«, delavci in železničarji v svojih organizacijah, za ostalo občinstvo pa so na razpolago Vojna zveza, Splošna gospodarska zadruga, Gospodarska zveza in mestna aprovizacija. Če bodo trgovci uvideli, da nismo nanje navezani, se bodo kmalu zopet začeli zadovoljevati z običajnim meščanskim dobičkom, kakor je bil pred vojno v navadi. Ako bodo za sedaj pri tem trpeli tudi oni pošteni trgovci, ki so se ves čas držali solidnih cen, ni to naša krivda, za to pa morajo tudi ti trgovci sodelovati, da se iztrebijo vsi izrodki njihovega stanu, ki so danes tako pogosti. Na drugi strani pa moramo državnemu uradu zoper navijanje cen brezobzirno naznaniti vsak slučaj veriženja, navijanja cen itd., ki ga zasledimo. Če prodaja n. pr. kak trgovec vkljub strogim uradnim predpisom blago dražje, kakor ga ima označenega v izlozbi, če je kak trgovec brez vsakega povoda enemu in tistemu predmetu v izlozbi povišal ceno od Mi-

klavza do Božiča za 30% ali če dobiš kak splošno znan predmet pri enem trgovcu za 6 K, pri drugem pa šele za 7.20 K, tedaj so to gotovo slučajji, ki zaslužijo najstrožjo kazen. Toda dan za dnevom doživljamo še mnogo hujše slučaje navijanja cen. Kakor vidimo, so oblasti v zadnjem času energično nastopile proti verzičnikom in navijalcem cen in za koristi občinstva, zato pa je tudi dolžnost konzumentov, da gredo oblastim pri tem čistilnem delu na roko.

— **Posiv delegaciji ministrstva financ za Slovenijo in Istro.** Prejeli smo: V pravilniku glede postopanja pri kolkovanju kron, izdanem od ministrstva financ z odlokom 1. novembra 1919 se glasi člen 23. doslovno: »Kot posebno nagrado za udeležbo pri tem poslu dobivajo člani glavne komisije v Belgradu in člani okrajnih in okrajnih (srenskih) podkomisij po 30 dinarjev (90 kron) na dan, a vse tehnično osebo, ki bo sodelovalo pri razmenjavi kron po 20 dinarjev (60 kron) na dan.« Minul je že mesec dni, odkar smo kolkovali krone. Prišli smo vsak dan ob 8. uri zjutraj v pisarno ter delali naporno do 8., pa tudi do 10. ure zvečer, a še do danes ni nikdo prejel zgoraj navedene obljubljene nagrade. Kdaj vendar misli delegacija ministrstva financ za Slovenijo in Istro v Ljubljani kaj ukreniti ter ukazati raznim davčnim uradom po deželi, da nakažejo vsem osebam, ki so sodelovale pri kolkovanju, obljubljeno plačilo. Obljuba dela dolg, in dolg se mora poravnati. Torej se pozivlja tudi delegacija ministrstva financ za Slovenijo in Istro v Ljubljani, da svojo obljubo izpolni. — Sledi več podpisov.

— **Vrhnika.** Redni letni občni zbor obrtne zadruge na Vrhniki je sklican na dan 1. februarja t. l. ob 2. uri popoldne v šolsko telovadnico ravno tam. Načelnik.

— **Krajevna skupina Celje Društva zasebna uradništva za Slovenijo** sklicuje svoj redni letni občni zbor na nedeljo dne 25. prosinca 1920 popoldne ob 10. uri. Zborovanje se vrši v hotelu pri »Kronici« v Celju (ne v Narodnem domu). V slučaju nesklepčnosti se vrši skupščina z istim dnevnim redom v sredo dne 28. prosinca 1920 zvečer ob 7. uri v istem lokalu; ta zbor bo sklepčen ob vsaki udeležbi.

— **Protestni shod mesarjev.** V nedeljo se je vršil v Ljubljani shod mesarjev iz cele Slovenije. Udeležilo se je okoli 300 mesarjev. Shodu je predsedoval g. Pavlin iz Trebnjega. Govoril so med drugimi gg. Marčan in Jesih iz Ljubljane, Reberšek iz Celja, Kirbisch iz Maribora. Na shodu so se čule zelo ostre besede proti Vnovčevalnici za živino, ki da obstoja samo za gotove koritarje, nadalje proti prekupčevalcem in veletržcem z živino, ki živino oziroma meso dražje. Vsi govorniki so poudarjali, da morajo mesarji v dveh mesecih propasti, ako se ne povišajo sedanje cene mesa, oziroma ne znižajo cene živine. Zahtevali so tudi pristoje prodajo kož. Na shodu so bile sprejete resolucije, ki zahtevajo: 1. Popolno samostojnost pri obratovanju. 2. Iste pravice, kakor jih imajo mesarji na Hrvaškem. 3. Vnovčevalnica za živino naj se takoj zapre. 4. Odstranijo naj se vsi prekupci in veletržci z živino. 5. Cene naj bodo proste tako za živino, kakor za meso; živina naj se pregleda na izkladalni postaji. 6. Vlada naj poskrbi za cenejše blago in obutev, odpravi naj tozadevno carino, nakar se bodo cene živine in mesu gotovo znatno znižale.

Vrnitev vojnih ujetnikov iz Italije.

V dolednem času se bodo vrnili naši ujetniki iz italijanskega suženjstva v svojo osvobodeno domovino. Prenašali so čez leto dni gorje italijanskega robstva, trpeli so duševno in telesno — a v kratkem se bodo vračali domov, pričakujoč od svoje domovine priskrbenega sprejema. Ujetniki so postali s tem protimednarodno-pravnim ujetništvom takorekoč narodni mučeniki — in narod jim je vesled tega dolžan povračilo za to trpljenje.

Radost bo vladala v družinah, ko se bodo vračali očetje, možje in sinovi po tako dolgi, trpljenjapolni odsotnosti — a pazabiti ne smemo na one mnoge, katerim je oropala italijanska krutost najdražje, zdravje in ki bodo prihajali kot invalidi oziroma malarični, tuberkulozni — strti —, ki bodo potrebovali zdravniške pomoči, pa so brez svojcev, brez lastnega prostora, kamor bi položili svojo glavo. To so oni nesrečneži, katerim mora narod priskočiti na pomoč, da ne bodo pričeli nove poti trpljenja v lastni domovini.

Vsled tega se obrača »Slovenski Rdeči križ« na vso našo javnost, na vse in vsakega posameznika z nujno prošnjo, da pripomore vsak po svoji moči, da se ublaži tem nesrečnežem kolikor mogoče njih gorje in se jim pokaže, da so prišli v svojo domovino.

Dobrodošel je vsak najmanjši dar v denarju, cigaretih, perilu, obleki in sličnem.

Posilja naj se na »Slovenski Rdeči križ« Ljubljana, Poljanska cesta (Alojzijevišče, pritičje, desno).

Turistika in šport.

Slov. planinsko društvo. Letošnji obzbor osrednjega odbora S. P. D. je določil: Clonarino na 12 K letno za vse člane, pristopnino na 2 K (enkratni znesek) samo za nove člane, ustanovnino na 400 K (enkrat za vselej). Pripominjamo, da med članarino ni vpošteta letos naročnina za »Planinski Vestnik«, katerega bo treba posebej naročiti, čim bomo zopet pričeli z izdajo.

Dijaške izkaznice. Gori označene cene veljajo za vse člane brez izjeme, tudi za dijake, ki hočejo postati člani S. P. D. Oni dijaki pa, ki žele samo brezplačno prenočnino na v te svrhu določenih prostorih po planinskih kočah S. P. D., naj se zglasijo pri osrednjem odboru S. P. D., ali pa pri svojih profesorjih, da dobijo tozadevne posebne »dijaške izkaznice«. Za vsako dijaško izkaznico je vplačati 6 K (pristopninski znesek 2 K tu odpade). — Vstopnino v vsako posamezno kočjo mora vsakdo plačati.

Ljubljanske novice.

lj Poročil se je včeraj popoldne v cerkvi sv. Petra v Ljubljani stavbenik in gradbeni oficijal g. Ivan Bricek iz Hrušice z gospodično Ivanko Kregar iz Štepanje vasi. Novoporočenemu paru obilo sreče!

lj V četrtek vsi v Ljudski dom! Ljubljanske skupine J. S. Z. prirede v četrtek 22. t. m. ob pol 8. uri čajev večer s sledočim sporedom: Šaljivi prizori, šaljiva pošta, sročolov ter prosta zabava. — Vstopnice se dobe vsak dan od 8. ure popoldne do 8. ure zvečer v pisarni »Jugoslovanske strokovne zveze«, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstropje. Vstopnina 2 K za osebo.

lj **Dramatična šola.** Vodstvo Ljudskega odra opozarja vse gojence, da se vrši danes ob 8. uri zvečer zopet pouk v dramatični šoli.

lj **Delegat finančnega ministrstva v Ljubljani** dr. Karel Šavnik se je dne 18. t. m. odpeljal službeno v Belgrad, od koder se povrne v kakih osmih dneh.

lj **Poverjenik dr. Ravnihar** je odpotoval službeno v Belgrad.

lj **Mestni drobiž.** Minuli četrtek, petek in soboto so zamenjavali na rotovžu drobiž; v ponedeljek ga ni bilo več. Zamenjali so ga za 30.000 kron; za 170.000 K drobiža bodo na rotovžu še dobili.

lj **K verzičnikemu uradu** sta pridružena v službovanje višji policijski svetovalec Oskar Vračko in policijski nadkomisar Geržinič.

lj **Oficijantka** je postala g. Fanika Tanjko, ki je, kakor smo poročali svojčas, povzročila aretacijo Tokalijevih.

lj **Ljubljana v salonu.** Dr. K. gospej P.: Milostna, kako sodite o Ljubljani in kakšno sodbo imate, ki ste videli toliko mest in imate razvit čut za estetiko, o naši prestolnici Slovenije? — Gospa P.: »Nobene sodbe si ne morem ustvariti, ker vselej, kadar grem po opravkih v mesto, moram gaziti blato; megla, če te ni, pa prah ovira, da nikdar ne ogledujem hiš in njihovih fasad: blato, megla in prah so edini vtis, ki ga imam o Ljubljani.« — Dr. K.: »Ljubljana je vas, kar potrjuje tista narodna pesem, ki poje: Stoji, stoji Ljubljana, Ljubljana dolga vas.« — Gospoda se razgovarja o valuti, o novem drobižu »deželnega glavnega mesta Ljubljane«, o občinskih in drugih volitvah: hitro in naglo teče govorica. Kar se obrne dr. K. k desetletnemu šolarju Šoržu, ki si ubija pravkar težko poglavje o občnih in miselnih imenih v glavo, rekoč: »Šorž, kako pa ti sodiš o Ljubljani?« — »Gospod doktor: Ljubljana je dolga vas, saj ste sami rekli, da poje tako narodna pesem o njej.«

lj **Naša drama.** Prostor: pred Slonom. Vedež sreča slavnega umetnika igralca Frtavko in ga vpraša: »Kaj je pa kaj v Vaših krogih veselo drame novega?« — »Ee, nič posebnega.« — »Fretarimo« kar tako brez repertoarja naprej; ga nimamo; naše medzadne sitnosti smo pa vzravnali.« — »Še kaj?« — »Nič, vse je zanič.«

lj **Vino posebne finosti.** Nekje v Ljubljani se toči prav dobro vino. Kje, ne izdamo, da nam ne more nihče očitati neplačane reklame. Preskušeni vinski bratce Žgošan je te dni podal o njem sledeče strokovnjaško mnenje: »To vino je tako »fejst«, da bi ga na vrvice privezal, če bi ga mogel in bi ga vlekel skozi grlo doli in gori, da bi ga ne bilo nikdar konec.«

lj **Podplati za en dan.** »Kaj nosite pod pazduho«, vpraša naš prijatelj te dni znanca, ki je nosil velik ovoj pod pazduho. »Pravkar sem »fasal« podplate za en dan.« — »Zakaj pa za en dan?« — »Tako slabi so, da se že po enem dnevu hoje raztrgajo.«

lj **Zaplenjen tobak in žaljenje straže.** Ivanu Šabcu iz Bač pri Materiji je policija na Viču v nedeljo zvečer zaplenila precej tobaka, katerega je nameraval iztihotapiti v zasledeno ozemlje. Po zaplembi tobaka so moža izpustili. V ponedeljek zjutraj je prišel Šabec v stražnico na Viču in zahteval, da se mu naj vrne žepni nož, češ da je nož tam izgubil. Mogočno je zahteval, naj se preišče stražnik, ki mu je v nedeljo »konfisciral« tobak. Ustreglo se mu je — in se seveda ni našlo nič. Svetovali so mu, da naj stražnico zapusti; toda Šabec je pričel stražo zmerjati. Ker ni miroval, je bil predstavljen policijskemu ravnateljstvu, ki je odredilo, da se ohrani Šabec v zaporu, dokler ne odloči sodišče o njegovi daljnji usodi.

Najnovejša poročila.

KAKO SE V BELEMGRADU SODI DR. ŽERJAVOVO FARBANJE O VALUTI.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 19. jan. Vlada je izdala komunikacije o rešitvi valutnega vprašanja. Komunikacije je na prvi pogled dvoiličen, ker se vlada boji svojega dela: 1. Vlada zamenjuje krono za dinar v razmerju 4 : 1; 2. da ta relacija ne bi bila očitna, izdaja novčaničice, na katerih figurirajo obe vrednosti; 3. vlada bo potegnila iz prometa vse kronске in dinarske stare novčaničice in zamenjala za nove; torej ni resnična izjava dr. Žerjava, da bo stari dinar ostal v cirkulaciji; 4. ker vlada ukine cirkulacijo obeh novčaničic, je dvojna valuta absolutno nemogoča in se zato razmerje med krono in dinarjem nikdar več ne more izpremeniti; 5. ako dr. Žerjav trdi, da bo parlament določil zlatno podlago za krono in podlago za dinar, je to nemogoče, ker bo tedaj, ko se sestane parlament, samo ena novčaničica z dvojno vrednostjo, a ne dve novčaničici z dvema valutama; 6. določitev zlate podlage je popolnoma odvisna od relacije krono do dinarja, ki pa je od ministrskega sveta definitivno rešena; podlaga se more prenesti samo na novo novčaničico; 7. krona se bo potopila v novi valuti, a njena vrednost je označena v definitivni relaciji krono do dinarja 4:1. Krona ne more torej nikdar imeti svoje valute, nego vedno samo 1 četrtino dinarja. S tem je vlada odzvela posetnikom krono najmanj tri četrtine vrednosti.

DEMOKRATSKI KLUB SKLICAN K PLENARNI SEJI.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 19. jan. Predvčeršnjim se je sestel glavni odbor Demokratske zajednice v svrhu posvetovanj o organizaciji edinstvene demokratske stranke. Za 20. t. m. je sklican plenum kluba Demokratske zajednice v svrhu osnovanja enotne kompaktne demokratske stranke.

AGRARNA STATISTIKA.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 19. jan. Dela za agrarno statistiko, ki bi služila kot podlaga izvedbi agrarne reforme, so se začela najprej v tem zmislu, da se določi sedanje stanje veleposestev v celi državi. Te dni je bila dovršena statistika za Slovenijo in Prekmurje ter so sestavljene mape in pregledni detailni izkazi. V Sloveniji je 242.586 ha veleposestniške zemlje, od katere je samo gozdov 171.742 ha. V Prekmurju je 19.973 ha veleposestev. Za Banat so izdelani v katastrskih mapah pregledni načrti veleposestev ter površin zemljišč, predanih za to leto v začasen zakup. V Hrvaški in Slavoniji bodo znašali stroški za agrarno statistiko okoli milijon kron.

ITALIJA ZAHTEVA MANDAT V ALBANIJI.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 19. januarja. »Politika« poroča iz Pariza: Poučena oseba iz okolice Lloyd Georgeja je izjavila, da je italijanski ministrski predsednik Nitti sporočil zainteresiranim zavezniškim silam, da se Italija odrekla otokom v Dodekanezu v korist Grške, zato pa smatra za neobhodno, da se ji poveri mandat v Albaniji. Z druge istotako resne stvari doznavamo, da se mandat Italije nad Albanijo more smatrati kot gotova stvar. Vsi protesti Albancev, ki se ne nahajajo v službi italijanskega imperijalizma, so ostali brezuspešni. Ni znano, kako stališče bo zavzela z ozirom na to vprašanje naša delegacija, toda vseeno se sme smatrati, da ne more podpirati take konvencije, ki je naperjena proti našim državnim interesom.

STAVKA TIPOGRAFOV V ZAGREBU.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Zagreb, 19. januarja. Stavka tipografov je izbruhnila, ker se niso sporazumeli z delodajalci v treh točkah. Tipografi so zahtevali plačo za vse praznike, medtem ko so jim delodajalci dajali plačo samo za tri praznike in en državni praznik. Po 5 letih ima vsak tipograf pravico na 6 dni dopusta v letu, po 10 letih pa na 12 dni. Sporazumeli se niso tudi glede paritetnega odbora in nadzorstva dela. Delodajalci so

zahtevali, da se mora vsak dan dati račun o izvršenem delu. — Sedaj, ko je nastala stavka, zahtevajo tipografi še višjo plačo. Izgleda, da bo stavka precej dolgo trajala. V Zagrebu izbaja samo »Nova Istina«, ki piše večinoma samo o tej stviki.

MAZARSKA DALA ZADOŠČENJE.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 19. jan. »Pravda« poroča: Mazarska vlada se je preko svojih predstavnikov opravičila zaradi incidenta v Prekmurju ter je obljubila, da se slični dogodki ne bodo več ponovili. Odstranila je poveljnika polkovnika, odvzela čin poročniku napadalcu in odpustila prizadete podčastnike. Plačati hoče v denarju povzročeno škodo in odškodnino ranjencem. Naša vlada bo sedaj zopet dopustila izvoz živil v Mažarsko.

CLEMENCEAUJEVO SLOVO.

LDU Pariz, 19. januarja. (DKU — Brezlično.) Danes dopoldne se je v elizejski palači vršila zadnja seja ministrskega sveta pod predsedstvom Clemenceauja. Clemenceau je osebno izročil predsedniku Poincareju demisijo svojega kabineta, pri čemer se mu je zahvalil za vsako podporo, katero je uživala njegova vlada od predsednika Poincareja v težkih časih svojega delovanja. Poincare je odgovoril, da smatra za potrebno, izraziti Clemenceauju toplo zahvalo v imenu vse države za delo, katero je Clemenceau dovršil v zadnjih letih. Pripomnil je, da bo Francoska vsikdar hvaležna Clemenceauju, ki je imel v najbolj kritičnih trenutkih poživitvi duh francoske vojske in z njo nadaljevati boj z vso energijo do zmagovitega konca. Nato so se ministri in prisotni državni podtajniki odstranili in Clemenceau je imel s Poincarejem pogovor, ki je trajal 40 minut. Po tem pogovoru je šel Clemenceau v vojno ministrstvo, kjer je sprejel več političnih osebnosti.

CLEMENCEAU POTUJE V EGIPT.

LDU Pariz, 19. jan. (DKU) Clemenceau je izjavil v pogovoru, da namerava v nekaj dneh odpotovati v Egipt, kjer bo ostal dva meseca. Pripomnil je, da ne bo pisal nobenih memoarjev.

MAZARI IN MIROVNA POGODBA.

LDU Budimpešta, 18. januarja. (Dun. KU.) Ogrski korespondenčni urad poroča iz Neuillyja: Načelnik madžarske mirovne delegacije grof Apponyi je v svojem eks-poziju, ki ga je razvil pred svetom porice, izvajal nadalje, da mora že danes izjaviti, da ne bo mogel sprejeti mirovne pogodbe, ako se njene določbe ne omilijo. Z ozirom na to, da je mirovna konferenca pozvala madžarsko mirovno delegacijo, naj izrazi svoje pomisleke, smatra on, da konferenca še ni izpregovorila zadnje besede in da bo listina, katero naj madžarska vlada podpiše, še predmet resnega in vestnega proučavanja. Vsled tega upa madžarska mirovna delegacija, da se ji bo posrečilo pregovoriti mirovno konferenco o upravičenosti svojih pomislekov. — Od tu je grof Apponyi nadaljeval svoja izvajanja v angleškem in francoskem jeziku ter izjavil, da učinkuje izredna strogost mirovnih pogojev naravnost pretresujoče; resnica je sicer, da so bili tudi mirovni pogoji za Nemčijo, Avstrijo in Bolgarijo zelo trdi; toda nobena od teh držav ni bila po mirovnih pogojih tako težko prizadeta, kakor Madžarska, ki je doživela popolno razkosanje svojega ozemlja in svojega prebivalstva. Madžarska pa ni samo razkosana, je dejal h koncu, marveč celo ozemlju, ki ji je ostalo, je odvzeta vsaka možnost gospodarskega prospanja.

ANGLEŠKO DELAVSTVO ZA MIR Z RUSIJO.

LDU Rim, 19. jan. (DKU) Kakor doznava »Messaggero« iz Londona, je angleška delavska stranka objavila manifest, kjer svari vlado pred vsakim novim vojaškim nastopom v Rusiji in naglašja nujnost potrebe, da se nemudoma sklene mir z moskovsko vlado.

LDU Moskva, 19. jan. (DKU — Brezlično.) Kakor se javlja iz Krasnojarska, se je sibirski vlada preselila v Habarov. Položaj, ki je nastal v Irkutsku vsled znane vstaje, še ni pojasnjen; znano je le toliko, da gojenci kadetskih šol drže zasedene še nekatere dele mesta. Japonci se obnašajo nevtralnno.

Orlovski vestnik.

Krožek Orlic, Ljubljana — Sv. Jakob. Prihodnja redna telovadba se odslej vrši vsak torek in soboto ob določeni uri. Na svidenje danes zvečer v telovadnici Bog živi!

Dijaški vestnik.

d Jugosl. kat. akad. društvo »Danica«. Izredna odborova seja v torek, 20. jan. ob 2. popoldne v društvenih prostorih — Predsednik.

d »Zora«, XXII. letnik (1919-20), št. 1, 2, in 3., je izšla. Pozivljamo vse tovariše in somišljenike, da si jo v obilnem številu naroče. Organizacije, poskrbite pravočasno za poverjeniki! Cena listu je 20 K, za dijake pa samo 10 K. — Uprava »Zora«, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna.

d Diskusijski večer »Danice« se vrši v sredo dne 21. t. m. v mali dvorani hotela Union, pritrliče desno, ob pol 9. uri zvečer. Udeležite se polnoštevilno!

d Odbor in vaditeljski zbor Akademskega Orla ima danes v torek, dne 20. januarja 1920 ob 3. uri popoldne sejo v prostorih »Danice«. Prosim točne udeležbel Bog živi! — Barle, predsednik.

Prosveta.

pr »Divji lovec«. In zopet je bil lep večer, poln življenja, poln radosti, poln upanja in trdne vere v lepšo bodočnost! Res je, kadar naj sodiš o kakih mladih, domači, priljubljeni stvari, je srce že vnaprej pripravljeno, pregledati vse hibe in pohvaliti nad vse tudi vsakdanjo povprečnost. S takšnim srcem sem šel tudi jaz k predstavi, ki jo je priredila v nedeljo, dne 18. januarja na »Ljudskem odru« »Slovenska dijaška zveza«. Pričakoval nisem nič posebnega, nič takšnega, ki bi stalo umetniško le količnik višje od navadnega ljubiteljskega ustvarjanja; toda v svojem pričakovanju sem bil prijetno iznenaden: Igra je ravno umetniški nad vse uspeha. Jaz mislim, da je bil navzoči pisatelj »Divjega lovca« F. S. Finžgar z redkokatero predstavo svoje drame tako zadovoljen, kakor ravno s to, katero so igrali, ne na državnem gledališču in ne poklicani umetniki, temveč le ljubiteljski-dijaki in le na priprijetem ljudskem odru. Velik užitek je imelo občinstvo, ki je še bolj kot navadno zapolnilo vse prostore. Rihtar Zavrtnik, njegova hči Majda, divji lovec Janez, Lisjakov Gašper in vaški revež Tonček kot glavne vloge so bile igrane nepričakovano dobro. Imenitni so bili: Koretič-Zavrtnik kot zblazneli bogatin pri nastopu v krčmi; Podgorska-Majda ravnatom, ko je izražala v glasu in kretnjah globoko sožalje nad bolnim očetom, in v večernem prizoru pred kapelico; Jug, ki je dobro pogodil Lisjakovega Gašperja, tega bahavega, strahopetnega posestnikovega sina, Besednjak kot odločni in čez mero zaljubljeni Janez v prizorih pred kovačnico in v krčmi. Največ priznanja pa je žel Klas kot revež Tonček, ki se je vživel v to hvaležno vlogo in nam predstavil pravega vaškega norčaka: dobrega, veselega, malo zvitega sicer, pa drugače s pošteno dušo. Tudi vse druge, manjše vloge Tineta, Sajetovega Jureta in njegove žene Špele, oštrija Grozdka in vse ostale so bile igrane dobro in so veliko pripomogle k splošnemu uspehu. — Dekoracije so bile kakor vedno tudi ta večer izborne. — Naj ne pozabim omeniti tudi dijaški orkester na lok, ki je pod spretnim vodstvom svojega priletnega, pa še duševno mladega kapelnika v odmorih med dejanji zabaval občinstvo. P. Radlin.

»Bettelstudent?« Kako so se bili opasali z junaštvom, vztrajnostjo, in drzno podjetnostjo ti naši veliki diletanti umetnosti lani, ob otvoritvi Slovenskega narodnega gledališča, ko je njih program izjavljali, da bodo iz njega nemška dela popolnoma izključili. S to izjavo so istočasno svoje umetniško pojmovanje omejili in tako je ostalo omejeno do tega dne. Kako omejeno, to bomo šele nekoliko videli.

Po enem letu junaškega zadržanja ob redkih, po večini umetniško ne kaj posebnih uspehih vpriporitvah, se jim je potožilo po tisti lahkokrili muzi, ki jim je že od nekdanj bila najljubša. In sklenili so igrati »Bettelstudenta«. S tem je padla ona za nemško glasbo od njih postavljena meja, obvezna niti ne zanje: saj je bil vendar »Bettelstudent« ono, za katero so bile pred otvoritvijo najprej vajeli! S tem je nemška umetnost dobila zopet dostop na naš oder, in če pomislimo, da se niti operetna gledališča ne zanimajo za to delo slavnega imena, ravno pregoreče, potem je že treba priznati, da gre našemu gledališkemu vodstvu vsa čast, za skrb, da bi delo — če že drugod, vsaj pri nas ne bilo pozabljeno. Iz nemške glasbene literature je bilo to delo edino, ki se je pri nas dalo od zadnje otvoritve. Uspeh je bil popoln. Kaj pa so tudi vse opere Richarda Wagnerja, Mozarta, Beethovna, Weberja ali Straussa, Schrekerja, Schdnberga v primeri z »Bettelstudentom«! »Bettelstudent« reprezentira. Ne sicer nemške umetnosti, ali gledališko vodstvo pa. Teža niti o občinstvu ne moremo reči; kajti ljubljansko občinstvo redno napolnjuje operno gledališče, naj že igrajo karkoli. Gotovo da pride k »Bettelstudentom« drugo občinstvo. Ali pa ima osrednje gledališče kakoga rodu skrbeti za to plast občinstva, to ni več nobeno vprašanje. Zato so predvsem operetna gledališča in varijeteji. Isto kaže tudi delo, da se celo ljudska gledališča varujejo operetnih predstav kolikor mogoče. Zato nam letošnje sezone je bil dan v ljubljanskem načrtu za predstave v tem letu. V njem je stalo: da bodo iz različnih

vzrokov opereto le še bolj omejili. Mislim, da bi bolj odgovarjali resnici, če bi tam stalo, da se bodo le še bolj omejili na opereto. Ni večjega širokoustneža, kot je naše gledališko vodstvo od zadnje vpriporitve do sedaj, kar pač tvori njegovo glavno zaslužje. Bilo bi čudno, da prenehajo »Bettelstudenti« in »Lepe Helene« nas čarati s svojimi čari in igralci z naravnost neslano smešnostjo in s primitivnostjo, ki se za operetno gledališče ni. K vsemu že navedenemu pride še izvirni balet »Sanje«, ki je prišel zdaj na vsopred narodnega gledališča, da zavlačuje vpriporitev umetniških del, ki naj zadostijo upravičeni želji po novih vpriporitvah. Večje podjetnosti od sedanjega vodstva itak ne pričakujemo. Ali iz tehničnih ozirov — seveda — je treba vplesti taka dela v repertoar! Dobro razumem, da je to potrebno: kdo razumnih bi tudi ne vedel, da je za vpriporitev kake opere treba dela in truda nekaj mesecev, zlasti, če se pomisli, da solisti svoje vloge povlačijo že znajo. Tako je torej krivično, če se nekateri kritiki radi redkosti nanovo vpriporjenih opernih del toliko hudujejo, mesto da bi bili zato hvaležni, zlasti onemu, ki je največ napravil zato, da imamo svojo narodno opero (!), potem pa vsem onim članom ravnateljstva, ki jim ljubezen do slovenske Talije ni nikdar vsahnili niti za hip, zlasti onim, ki so odstranili iz deželnega gledališča belo platno in potisnili na oder »Bettelstudenta« ter nas tako odrešili nemškega vpliva, pod katerim smo ječali. Bilo je vedno pravi užitek, opazovati mladeniško drznost, s katero so označeni delovali in kar jim ob začetku novega leta moremo želeči, je, da v tem le še napredujejo. G. Pohan je v »Sanjah« hotel poizkusiti se v ustvarjanju, in sicer na vsak način. Da poizkus ni uspel, za to ne more on nič, mi pa mu tudi ne moremo pomagati. Bila je nesrečna že misel sama, napraviti dejanje in pozneje šele dodati glasbo, izposojeno pri raznih skladateljih. Udejevitve te misli je namreč takorekoč nemogoča, kajti nemogoče je dobiti glasbo, ki bi se podala k izdelanemu posameznostim že v naprej dokončanega baleta. Že izdelan balet se da kvečjemu komponirati na novo. Koliko pametneje bi bilo vzeti stvar narobe. Vzeti glasbo in jo izraziti v kretnjah, prenesti vanje muzikalni ritem ter mu dati plastične oblike. To bi se mu bržkone tudi bolje posrečilo, dasi nimam velike vere v njegovo umetniško pojmovanje ritmične gimnastike, o kateri — kakor je to razvidno iz tega baleta — koreograf ne kaže, da bi mnogo vedel. Razvidno pa je to iz tega, da sta muzika in pregibanje teles bila malodane vedno le drug poleg drugega, da sta vsak izražala svoje, da so torej kretnje bile glasbi neprimerne in da muzika ni spadala k dogajanju na odru, kar pa drugače ni mogoče, če načrt za pregibanje teles ni sestavljen iz muzike same, in ko balet ni bil komponiran. Samo na sebi vzeto, kakor tudi delo v celoti ni dobro, ima par momentov, — morda celo slik — ki bi pri primerni muziki izven celote bili dobri, kar kaže, da bi bilo neprimerno ugodneje, prirediti baletni večer, nekako tako, kakor se je bil priredil lani. Tam bi v sanjah igrana glasba bila na mestu in naloga koreografa bi bila le vtelesiti jo. Če bi se mu to posrečilo, bi bili vsekakor bolj zadovoljni, kakor smo bili ob gledanju teh sanj. Dobra interpretacija bi bila zanimiva študija, koristna tudi zanj samega. Scena, ki se je rabila za vpriporitev igranega baleta, je bila prirejena tako umetno, kakor pri kateri boljši umetnici ne kmalu. Pri takem postopanju se natančno pokaže, da je oni znameniti deficit, ki ga baje ima gledališki konsorcij, čisto umeten. Da se konsorcij žrtvuje za umetnost in narod, za to je namreč treba deficita. Vporaba take inscenacije za najslabša dela ter luksurizirani izdatki za »Slovaške prince« šele povedo, kako umeten je ta deficit. Sicer je v našem gledališču razen tega cela vrsta ljudi, ki so takorekoč popolnoma nepotrebni, tudi solisti v operi in v baletu. Čisto gotovo je, da bi konsorcij ne-le ne imel tako znamenitih zgub, kakor jih je pokazal letošnji proračun, ampak da bi brez pomisleka lahko razpisal še nagrado za izvirno operno delo najmanj v znesku proračunske izgube in bi konsorciju še vedno ostalo toliko, da bi mu ne bilo treba štediti s sedeži recenentov ter računati na te vinarje, kar bodi omenjeno radi novitete te reforme, da se gledališču ne bo očitalo negospodarsko postopanje.

Marij Kogoj.

pr Slavnostne predstave v zagrebškem gledališču. Operni pevec Cammarota bo obhajal v Zagrebu 40 letnico svojega umetniškega delovanja, zato se bo vršila dne 26. t. m. slavnostna predstava opere »Carmen«, v kateri bo pel jubilatni vloga dona Joseja.

pr »La Chasse à l'homme«. To novo igro, ki jo je spisal Maurice Donnay, Parižan, so igrali pred nekaj dnevi v Parizu. Igra sama ni nič posebnega in predstavlja v glavnem neko vojaško parado v Parizu, nastopi tudi neki ameriški oficir, imenu-

jejo ime Wilson, nakar sledi aplavz. Če omenimo še par scen, v katerih za par deklic, ki se ozirajo za častniki, smo vsebino izčrpali popolnoma. Igra bo po svoji vsebini in plitvosti zanimala le del Pariza.

pr Italy and the Jugoslavs Question of International Law. Ta brošura, ki se peča z jadranskim vprašanjem, je izšla v Parizu na 40 straneh in v lepi opremi. Priložen ji je lep, zelo natančen zemljevid jugoslovanskega ozemlja, na katerem so orisani oni predeli, ki jih zahteva Italija na podlagi londonskega pakta.

pr »L'art moderne Jougoslave«. Naše kulturno društvo v Parizu je izdalo posebno knjižico študij, ki jih je napisal vseučilišni profesor in akademični slikar B. Popovič za časa jugoslovanske umetniške razstave v Parizu v »Revue Jougoslave«. Knjižica podaja lepo razlago naših umetnikov in pregled razvoja naše upodabljajoče umetnosti. Knjižica prinaša 25 reprodukcij naših najboljših umetnikov, posebno Meštroviča, Račkija, Deškoviča itd.

pr Klaverjev koledar za leto 1920. Ta koledar je izšel v navadni obliki na 48 straneh. Koledar prinaša več člankov verske vsebine, o družbi sv. Petra Klaverja in o afriških misijonih. Par člankov je tudi v obliki povestic, kar poveča zanimanje bralcev. Posebno lepe in zanimive so pa slike, ki po večini predstavljajo življenje v Afriki in si jih vsakdo rad in z veseljem ogleda. Cena koledarju je nizka — 1 K 50 vin.

pr »Na perotih petja« se imenuje nova spevoigra, ki jo je spisal Horst Platen. Primijera se bo vršila še ta mesec v Hamburgu.

Gradba novih hiš.

Naval množicv mesta narašča in z njim pomanjkanje stanovanj. Naredbe stanovanske komisije morejo ublažiti stanovanjsko bedo, ne morejo je pa odpraviti. Edina trajna in resnična rešitev tega perečega vprašanja je, da začnemo staviti nove hiše. V Sloveniji je stanovanjska beda dosegla svoj višek v Ljubljani. Zato bo moje razmišljanje v prvi vrsti posvečeno slovenski prestolici.

Nova Ljubljana se je rodila po potrebi. Mesto je stalno rastle, v letih 1900 do 1912 se je v mestu in bližnji okolici postavila ali prezidala skoraj polovica hiš. Rožna dolina, Udmat, zelenojamska in viška delavska kolonija so skoro popolnoma na novo zgrajeni. Tudi v mestu samem smo dobili mnogo novih zgradb, predvsem javnih. Pribiti je pa treba, da se ni gradilo po enotnem načrtu. Napravil se je sicer regulacijski načrt mesta Ljubljane, ki je pa stremel v glavnem za tem, da se ulice in trgi zravnajo in razširijo. Mesto je moralo zato plačevati ogromne oškodovnine, svojega cilja pa le ni doseglo. Druga napaka je bila, da je občina hotela regulirati staro mesto, namesto da bi zasnovala in izvedla obširen regulacijski načrt za Veliko Ljubljano. Pritegniti bi morala v ta načrt tudi Šiško, Vič in del občine Moste. Tako so pa tik pred jedrom mesta nastale delavske kolonije, ki ovirajo razmah mesta na zunaj, ker so stavljene ne glede na celotno regulacijo. Tudi za glavnim kolodvorom v mestu samem nimamo še potrjene regulacijskega načrta. Vse to je zamujeno in bo kolikortoliko oviralo nadaljno gradnjo.

Toda vse bolj važen je drugi faktor: finančna stran tega vprašanja. Hiše pri nas niso nesle toliko obresti, kot kapital, ki je naložen v hranilnici ali podjetju. Povprečen čisti donos je znašal 2—3 % kapitala, ki je bil naložen v poslopu. Ta moment — dobiček — tudi danes ne more ugodno vplivati na ljudi, ki bi hoteli graditi hiše; posebno tedaj ne, če so vezani na maksimalne cene pri stanovanjih. Zasebni kapitalist raje naloži svoj denar v plodonosnejše posle, v kupčijo z blagom, z valuto itd. Misli si: Po stanovanjskem zakonu ne morem odločevati, kdo bo stanoval v moji hiši, ne morem mu odgovoriti stanovanja in ne smem mu zvišati stanarine. Hiša bo tako samo še na pol moja, — zato ne zidam. Zasebni kapitalist nima koristi od gradnje novih hiš, zato ne bo zidal.

Ljudje, ki so zidali hiše, so bili torej v to večinoma prisiljeni vsled slabega in nezadostnega stanovanja. Tudi v preteklosti je bilo število spekulantov, ki so zidali hiše, primeroma majhno; a še ti so zidali primitivne hiše, ki so jih skušali potem prodati za dober dobiček.

Vsi drugi so pa zidali na kredit. Marsikateri stavbni gospodar si je nakopal s tem veliko breme in se je čutil v svoji hiši bolj oskrbnik kot gospodar. Posledica tega je bila, da je zadnja leta pred vojno, ko je denarnim zavodom primanjkovalo kapitala, prišlo mnogokrat do poloma. Saj je bilo tik pred vojno v Ljubljani in okolici nad tretino hiš na prodaj. Gradba hiš bi se torej morala organizirati s pomočjo vlade in velikih denarnih zavodov. Tako bi se

marsikateremu obrtniku, uradniku in delavcu, ki ima količnik visoke stalne dohodke, omogočil lastni dom. Na ta način bi se rešilo vprašanje kredita.

Drugo vprašanje je, ali imamo dovolj delavnih moči in stavbnega materiala na razpolago. Delavnih sil ne manjka; vračajo se iz tujine, iz Amerike in Nemčije, pa tudi doma se veča število brezposelnih. Stavbni material imamo po večini doma, drugega bi pa morali dobiti iz tujine. Imamo opeko, les (ki ga celo izvažamo v Italijo), cement, apno; železa je sicer malo, ker se premož negospodarsko razdeljuje med železarne. Cinkaste pločevine imamo toliko, da jo izvažamo, svinca tudi ne primanjkuje; le svinčenih izdelkov ni dovolj, ker naša svinčenarstva industrija ni še razvita. Barvila sicer niso tako dobra kot pred vojno, a jih je dovolj. Steklo bi morali dobavljati iz Češke, ker naše steklarne izdelujejo samo steklenice. Nimamo pa ključavnice in okovja; za te izdelke se v bližini Ljubljane grade tvornice. Tudi raznih drugih malenkosti nimamo, vendar moremo reči, da nam gradivo ne bo delalo nepremagljivih ovir. Če bi pa hoteli čakati, da bomo imeli vsega potrebnega v izobilju, ne bo še konca stanovanjski bedi. Svet je izčrpan, pomanjkanje surovin in polsurovin je splošno, zato moramo računati z danimi razmerami in začeti graditi.

K sodelovanju je treba pritegniti vse zainteresirane faktorje, predvsem državo in občino. Država naj zagotovi kapital za gradbo lastnih potrebnih poslopij; saj ni ravno najmanjši vzrok stanovanjske bede, da so državni uradi zasedli toliko prostora v mestu. Dolžna je tudi skrbeti za svoje uradnike; nudi naj uradnikom in delavcem garancije za potrebni kapital za gradbo lastnih domov. Država naj uredi hišni davek, ter da čim več olajšav novim zgradbam. Istotako deželna vlada, ki naj novo zidane hiše vsaj deloma izloči iz stanovanjskega zakona. Gradbena oblast naj sporazumno s strokovnjaki dožene, kje je mogoče dobiti stavbni material. Občina naj skrbi za stavbišča, naj konča stare regulacije in naj zasnuje in izvede regulacijski načrt Velike Ljubljane. Banke in druge zasebne družbe naj dajo kapital na razpolago in naj tudi same začno kaj graditi.

Vsi prizadeti faktorji morajo sodelovati pri tej akciji. Le na ta način bomo dobili veliko, moderno Ljubljano, ki ne bo poznala stanovanjske bede.

Dobrodelna efektna loterija

društva »Dobrodelnost« v Ljubljani
o koristi sirot, slepcev, invalidov in
hiralcev. 1317 dobitkov o skupni vrednosti 80.000 K.

Glavni dobiček o vrednosti 20.000 kron.

Srečka 2 kroni. Srečka 2 kroni.

Srečke se naročajo v loterijski pisarni v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10.

žrebanje bo 3. febr. 1920 ob 6. uri zvečer.

Gospodarstvo.

g Na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru se vrši tridnevni kletarski tečaj od 4. do vstevši 6. februarja t. l. Ta tečaj je namenjen v prvi vrsti vinogradnikom in gostinčarjem, ki naj vpošljejo svoje prijave do konca tega meseca podpisano ravnateljskemu. Istočasno si naj vsak sam zasigura stanovanje. — Ravnateljstvo drž. vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

g Novi vidiki za sadjerejo. Nemški strokovnjak Pavel Vogt je objavil v »Agrarmer Tagblattu« članek o novih vidikih, ki se odpirajo sadjereji in zelenjadarstvu. Zato časa vojne se je v Avstro-Ogrski in Nemčiji silno razširila industrijska poraba sadja. Število marmeladnih tovarn se je zvišalo od 80 na 300; od teh je danes na avstrijskih tleh 68 podjetij, ki izdelajo na leto 8000 vagonov marmelade. Razen tega se je silno razvila sušilna industrija za sadje in zelenjavo; tega blaga je bivša monarhija izvažala v Nemčijo mnogo stotisoč met. stotov. Neverjetno se je v zadnjih letih razvila industrija za sadne sokove; takih podjetij je danes v Avstriji 114, od teh 30 veleobratov. Večja sadna stiskalna moro na leto proizvesti do 3000 hiš sadnih sokov; kot stranski izdelek pribijajo v poštev brezalkoholne pijače. Neglede na porabo sadja za sadjevec — ki v Jugoslaviji kot vinorodni deželi ne pride toliko v poštev — se odpirajo sadjereji najširše možnosti koristonosnega razvoja. Sem spada tudi rabarbara, ki jo zelo cenijo za mešanje z marmelado, kateri daje izborni aroma. Veliko bodočnost imajo robidnice, iz katerih izdelujejo dišeče esence, likerje in podobne pijače, pa tudi fino marmelado po angleškem receptu. Njih sok rabijo posebno za barvanje svetlobarvnih sadnih sokov in za lačodno vino. Isto velja za črno

grozdice. Oboje pridelujejo na Nemškem kot kulturni rastlini. Posebno hvaležna tla so opušteni vinogradi in izsekani gozdi. Tu se izvrstno obnese tudi saditev malin. Na takih tleh donajajo gornje rastline pa tudi rdeče jagode brez gnoja po 8 do 10.000 kg sadja na hektar ter rde 12 do 16 let. Ob današnjih cenah za surovi sok (brez sladkorja) po 12 do 15 K je dobičkanost sadjereje te vrste na prvi mah očita. Ker nam daje kemija pripomočke, da sadni sok ali mežgo brez sladkorja in kuhanja konzerviramo — v to zadostuje n. pr. dodatek

1 grama benzoekislega natrona na kilogram surove snovi — je pridelava in razpošiljanje čisto lahko in enostavno. Za izpraznjena jugoslovanska gozdna ozemlja — zaključuje Vogt — je ta povzdiga v industrijski uporabi sadja posebno važna. Tako surova malinova marmelada kakor tudi malinov surovi sok sta danes blago, ki ga je mogoče prodati v neomejenih množinah. Pričakovali je, da se bo te vrste industrija še bolj razvila. V Nemčiji imajo za to industrijo že posebne strokovne šole.

Najden brevir. Na poti iz Kamnika v Komendo se je našel 1 zvezek brevirja, noviče izdaje. Kdor ga pogreša, ga dobi pri g. Ivanu Hudobivniku v Kamniku h. šte. 8.

Najdeno. Pri vložišču predsedništva ministrstva financ v Ljubljani je pred 14 dnevi pozabil nekdo denarnico z malo vsoto denarja. Dobi jo pri Iv. Žagarju, uradnemu slugi istotam.

Darujte za „Slov. Dijaško Zvezo“!

Stenski koledar 1920

za pisarne in privatnike je založila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Netto-cena za trgovce, ki naroče vsaj 50 izvodov, K 4,- per komad.

Priporočajo se cenjenim čitateljem sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v lednu se računa 8 kron.)

Borzni mešetar Vučković Dragan, Zagreb, Sv. Duh 19. — Brzjavci; Vučkov. Telefon 7—17.	Jaona skladišča »Balkan«, L. Ljublj. javno skladišče, Dunajska cesta 33. (Tel. 366.)	Lekarne »Pri Mariji Pomagaj«, Resljeva cesta št. 1.	Potrebščine za šivilje, krojače in čoljarje Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7	Trgovine s šivaln. stroji Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7.
Brionice Zajc Fran, Dunajska cesta 12.	Kavarne »Zvezda«, Ivančič Josip, Kongresni trg.	Manufakturne trgovine Petkosić Jos., Stari trg 4. Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.	Restoracije »Perles«, Prešernova ulica.	Trgovine s papirjem Prodajalna K. T. D., Kopitarjeva ulica 2. »Uranus«, Mestni trg 11.
Dobava in pokladanje parketov Bokal Antica, Ambrožev trg 9. Pub Josip, Gradaška ulica 22.	Kleparji Korn T., Poljanska cesta 8. Remžgar & Smerkol, Florijanska ulica 13.	Mizarji Bizjak Peter, Spod. Šiška 136.	Sobno slikarstvo Žuran Martin, Mestni trg 12.	Trgovine z dežniki in solničniki Mikuš L., Mestni trg 15.
Damske krojačice Minka Karo, Sv. Petra cesta 58.	Knjigarne Jugoslovanska knjigarna, Pred škofijo.	Modni saloni Götzl Marija, Židovska ul. 8. in 7.	Stabena podjetja Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23. Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.	Trgovine z železnino in poljedelskimi stroji Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta št. 10. (Mar. Ter. cesta.)
Elektrotehnika »Svetla«, Mestni trg 25. Verbais A., Linhartova ulica 4.	Knjigoveznice Knjigovoznica K. T. D., Kopitarjeva ulica 6. Pašk Fr., Cankarjevo nabrežje 25.	Modne trgovine Magdić Pavel, Aleksandrova cesta.	Špedicijska podjetja »Balkan«, Dunajska cesta 33. (Tel. 366.)	Zaloga pohištva Fajdiga Filip, Sv. Petra cesta 17.
Gostilne Ložar, Jernej, Sv. Petra nasip 19.	Konfekcijske trgovine Olup Josip, Pod Trančo. Schwab & Bizjak, Dvorni trg 3.	Ontiki Jurman Karol, Šelenburgova ulica.	Uher F. & A., Šelenburgova ulica št. 4. (Tel. 117.)	Zajtrkovalnice Grošel T., Poljanska cesta 7.
Gramofoni in godbeni avtomati Rasberger A., Sodna ulica 5.	Krojači Gestrin Ferdin., Poljanski nasip 8 Himmelreich Fran, Pred škofijo 9 II.	Podobarnje Pengov Ivan, Koledvorska ulica št. 20.	Trgovine z urami in zlatino Černe Lud., Wolfova ulica 3.	Zobotehniki Zobni atelje Ferd. Palovec, Ljubljana, Dalmatinova ul. 5, poleg Kmetске posojilnice.

Ste preveč občutljivi za mrzli zrak? Vsakovrstne bolečine se takoj pojavljajo? Slabost? Oj, kako tu ublažujejo bolečine in utrjujejo telo masaže s Fellerjevimi pravimi Elza fluidom! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 27 K.

Potrebovali bi odvajajoče, želodac okrepujoče sredstvo? Poslužite se le Fellerjevih pravih Elza kroglic 6 škatlic 12 K. — Omot in poštnina posebej, a najceneje. Eugen V. Feller Stabica donja, Elzatrž št. 134, Hrvatska.

Išče se za trgovino s špicerijskim in kolonijalnim blagom, dež pridelki itd., zanesljiv in še iz mirnih časov popol. izvežban

poslovodja

(z večletno prakso) s Ia referencami. Ponudbe pod šte. 199 na upravo lista.

Zahvala.

Povodom krute izgube svojega preljubljenega očeta

FRANZ SIEBER
nadsprevodnik

kojega mi je ugrabila neizprosna smrt med izvrševanjem njegove težke službe, izrekam najtoplejšo zahvalo gospodu Mihalčiču, postajnačelniku v Litiji, gospodu Straju župniku in gospodu Breskovaru postajnačelniku v Savi, ki so me v tem težkem času tako ljubeznivo podpirali s svojo tolažbo in uteho.

Marižber, 16. januarja 1920.
Herta Sieber

ZAHVALA.

Vsem, kateri so nam na katerikoli način izkazali svoje sočutje ob smrti nepozabne naše mamice, soproge, sestre, tete, sestrične, tašče in svakinje, gospe

LUCIJE OREHEK

izrekamo tem potom iskreno, globoko našo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo za veliko požrtvovalnost g. dr. Minaru, cc. sestram usmiljenkam v deželni bolnici, oo. lazaristom ter vsem korporacijam, institutom in posameznikom, kateri so ji izkazali čast na njeni zadnji poti. Sv. maša zadušnica za blago pokojnico se bo darovala v sredo, dne 21. t. m. v župni cerkvi sv. Petra ob pol 7. uri zjutraj.

Novi Udmat, dne 19. januarja 1920.

227 **Zaljuči rodbini Orehek in Dubrovič.**

Stavbenik
Ivan Bricelj
gradbeni ofidjal

Ivanka Bricelj roj. Kregar
poročena 230

Ljubljana, 19. januarja 1920

Prodaja se oprava za jedilno sobo. Poizve se pri Gričar & Mejač, Prešernova ul. 9.

Gostilničar v 27. letu starosti se želi radi pomenkanja znanja poročiti z gospodično, ki je vajena te obrti ter ima okoli 20.000 K premoženja oziroma posestvo. Ponudbe s sliko se prosil na upravnitvo lista pod sifro „Gostilničar 228“.

Prodaja se popolna pisarna s steklenimi skoraj nova stenami v velikosti 3x3-50 m. A. Susnik, Ljubljana, Zaloška cesta št. 21.

Gospodična

katera bi se rada priučila slovenščine, išče stanovanja s hrano pri boljši rodbini v Ljubljani. Ponudbe pod »Oeška Nemka 206« na upravnitvo.

Sprejmeta se takoj za detaljno trgovino velikoga podjetja na Koroskem

2 samostojna pomočnika

mešane stroke. Kje, pove upravnitvo lista pod št. 232.

Licitacija za kože.

Uprava stalnog profijantnog slagališta dravske divizijske oblasti v Ljubljani, bode potom javne dražbe na dan 24. januarja 1920 ob 10. uri predpoldne razprodala sledeče število kož:

197 kom. gov. suh. usoljenih kož, 463 „ „ suh. nesolje, kož, 180 „ „ suh. usoljenih kož, 10 „ konjskih suh. nesoljenih kož. Licitacija se vrši na licu mesta v mestni klavnici in v stalnem profijantnem slagalištu dravske divizijske oblasti.

Kavcija se položi takoj in sicer 10% od licitirane svote. Uprava stalnog prof. slagališta Dravske divizijske oblasti v Ljubljani.

A 300/19.

Dražbeni oklic.

V zapuščino pokojnega Josipa Erath, trgovca v Mokronogu, spadajoče raznovrstno blago se bo prodajalo na javni dražbi v Mokronogu dne 26. januarja 1920 pričenši ob 8. uri dopoldne in po potrebi naslednje dni.

Med drugim se bo oddalo nekaj blaga tudi v večjih množinah, kakor žveplenke, vreče, vinski kamen, kolomaz, nekaj železnine itd., o čemur se zlasti trgovci obveščajo. Zdražitelj mora blago takoj plačati in takoj prevzeti.

Natančnejši dražbeni pogoji in cenilni zapisnik so na vpogled v notarski pisarni v Mokronogu.

Okrajno sodišče v Mokronogu, dne 16. januarja 1920. 229

Potovalni kožuh (pišma) vreden 20.000 K se za 10000 kron prodaja in kožuh za šoferja (1100 K) pri portirju Hotela »Union«.

Prodaja se okrog 800 m² lepih, suh

bukovih drv.

Ponudbe samo za vso množino. Cena po dogovoru. Več se izve pri Gruden Stefan, Kregarjevo 13 pri Kamniku. 233

Čebulj

rdeči kupujem na vagon. Ponudbe samo z označbo cene na H. Novak Maksimirska c. 64. Telefon 20—60. Zagreb.

MATTONI-JEVA GIESSHÜBLSKA

PRIPRODNA KISLA VODA

Miša na prodaj v sredini mesta Ljubljane. Naslov se izve v upravnitvu Slovenca pod št. 234. Posredovalci izključeni.

Sirite „Slovenca“!

Odda se služba

stenografinje

v poštev pride le izvežbana moč; dalje knjigovodje oz. knjigovodkinje kod pomožna moč. Ponudbe s priporočili naj se pošljejo na spodnji naslov.

Kupi se stara

trg. oprava

vsake vrste, tehtnice, uteži i. t. d.

Ponudbe na I. ljubljansko delavsko konzumno društvo, Kongresni trg 2.

KARBID

na debelo in na drobno, ter karbidne svetilke

priporoča tvrdka

Breznik & Fritsch, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 1.

Naročajte „Slovenca“!

Došlo

prvovrstno angleško blago za žakete, modne hlače, obleke itd. Na zalogi velika izbira doma izgotovljenih oblek za gospode in dečke, ter vsakovrstnega manufakturnega blaga, srajc, sarmoveznice, športnih čepic, nogavic, itd., itd., itd.

Invalidi in domu se vračajoči vjetniki primeren popust.

Prva kranjska razpošiljalna

Schwab & Bizjak
Pod Dvorni trg št. 3 Ljubljana Narodno kavarno
Lastni modni atelije.

Kupujem vsako množino kož od divjih zajcev ter plačujem po najvišji dnevi ceni.

6311 (30) **IVAN BERNIK** klubnar v Višnji gori.

Klektane čipke, večja množina se odda. Naslov v upravnitvu lista pod št. 235.

„Družinska pratika“ za leto 1920.

Cena 2 K, po pošti 2 K 20 vin.

Proda se

stroji za pekarno, blagajna (sistem „national“) 1 lovski voz in druge stvari. Poizve se pri Kranjski stavbeni družbi v Ljubljani Levstikova ulica št. 19.

Išče se obratovodja ali štajger

kateri bi bil od rudarskega urada priznan, za bauksitni rudokop. Zahteva se znanje jugoslovanskega jezika (slovensko ali hrvatsko) ter tudi nemškega. Dopiši na Dr. Otona Vallensschaga, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 5.

V najem dam modern

valični mlin

tik pred vojno dovršen. Gonilna moč: Vodna turbina s konstantno vodno močjo; zmelje približno 4 vag. na teden. Vpraša se pod konstantna vodna sila 165 na upravo Slovenca

Mast za usnje leščilo za čevlje plavilo

ponuja le na debelo in za eksport
Alligator Chemical Company
(Lastnik dr. Oton Kuuz)
Dunaj III. Rasumofskygasse 14,
Telefon II. 119.

Jamski les

kupi večjo množino št. Janški premo-
gokop And. Jakl, Krmelj, Dolensko.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani,
Gospodarska cesta 90, Sp. Siska.

Vreče

vsake vrste in v vsaki množini
kupuje vedno ter plačuje naj-
bolje trg. firma **J. Kušlan, Kranj,**
Gorenjsko.

Lokomobilo

120 do 140 HP

event. stalne naprave

kupi

Stavbena družba

d. d. Ljubljana, Levstikova ulica 19

Ia bosanske slive

v zabojih po 15 kilogr.

Kavo
Čaj
Čokolado
Kakao
Kavni prižitek
Koniak
Rum
Likerje
Sampanjavec
Namizna vina
Mandeline
Rozine
Paradižnike
Dišave

razpošilja po celem kra-
ljestvu od 5 kg naprej
poštne preste

Josip Fabiani

Ljubljana, Prešernova ulica 54.

tepkovca

ima na prodaj **Štefan Erman, St. Vid**
nad Ljubljano 4.

DRVA,

mehka in trda dobavi in pri-
pelje na dom V. Scagnetti, par-
na žaga za drž. kolodvorom.

Skaboform se zopet dobi!

proti srbečic, garjam,
lišaju, kožn. izpuščajem

zabavajte v Vas najbližji
lekarni priznane in zdravniško priporočeno

Dr. FLESCH-evo izvirno SKABOFORM-MAZILO.

Ne maže ne barva, brez duha. Dobiva se v vseh lekarnah.

Glavna zaloga za Ljubljano in okolico:

Rihar! Sušnik pri zlatem jelenku IV., Marijin trg.

Deske, trame, hlode in bukovo oglje

kupi inozemska tvrdka. Ponud-
be na Anončni zavod Drago Be-
seljak, Ljubljana, Cankarjevov. 5.

Jeklarna na Ravnah

(Georg Gra v. Turn'sches Stahlwerk Stroblben). - Ustanovljena 1774. l.
GUŠTANJ-RAVNE, Koroško, Jugoslavija.

Poštna postaja Guštanj. Železniška postaja Prevalje.
Brzojavni naslov: Jeklarna Guštanj.

Proizvaja: **Azzalonsko in bresovansko jeklo** v zabojih, s sidrom kot
varstveno znamko. **Legirana in nelegirana top liska jekla**
za vsakovrstno orodje največje trajnosti. **Jekla za orodje,**
drugovrstna, za kladiva, žlebe, matrice; za diela in nože za
obdelovanje železa; za svedre za rudo, premog in kamen;
za pila, rezila, vrtalna diela itd. **Legirana in nelegirana**
mart nava osia za vozovne in vagonске vzmeti; za kon-
strukcijske dele posebne trajnosti v avtomobilni in letalni
industriji; za kolesna obročja; za kose, srpe, sekire, mo-
tike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne osi s pušami in nakončniki; transmisijske valke
(ostrugane do 4 m, surovokovane do 6 m dolžine); v žlebih
kovane dele za avtomobile in vagonе; krogle za cementne
mline itd. 4286

Kontoristinja

z nekaj prakse, večja slovenskega in nemškega
jezika, strojepiska, se sprejme za tovarniško po-
djetje na deželi. Ponudbe pod „Stalno“ upravi.

Karbidne svetilke

v najrazličnejših izdeljavah in velikostih
se dobe po zmernih cenah pri torčki

SVETLA, Ljubljana, Mestni trg št. 25.

6377

Kupim novejšo
ali trgovino ali
dvorišče za trgovino
hišo
z gostilno, kavarno,
ki ima več prostorov,
bolj na promet kraju

v Mariboru, Celju ali tudi Ljubljani
Prodam ali zamenjam tudi dvonadstropno, v slogu vile zidano
hišo, staro 15 let, s parketi, vodovodom in elektr. razsvetljavo,
z lepim cvetličnim in sadnim vrtom, vse skupaj 600 c klafter
v najlepši legi v **Beljaku.** Dopisi pod **Hiša** pošta **Sv. Jakob v Rožu.**

SEMENA

za zelenjad kakor; zelje, ohrovt, kolera-
bice, peteršilj, repo, solatno peso, endivjo,
špinato in dr. kupuje

trgovina semenja „Seko“, Zagreb,
kamor naj se pošiljajo vzorci z označeno
ceno in množino.

Narodna banka d. d. u Zagrebu.

ZAGREB, mjeseca januara 1920.

Povišenje glavnice od K 20,000.000 na 30,000.000

Poziv na subskripciju

25.000 komada dionica, glasećih na donosioca po K 400^{.-} naslovne vrijednosti u ukupnom iznosu od K 10,000.000^{.-}.

P. n.

Na temelju svojedobnog ovlaštenja izvanredne glavne skup-
štine, odlučilo je ravnateljstvo Narodne banke d. d. provesti
povišenje dioničke glavnice i emisiju novih dionica pod sli-
jedećim uvjetima.

1. Dionička glavnica od 20,000.000^{.-} — povisuje se izdanjem
novih 25,000 dionica po K 400^{.-} — nom., dakle za K 10,000.000^{.-}
na K 30,000.000^{.-} —

2. Posjednicima starih dionica pripada pravo na 2 stare
dionice optirati 1 novu uz cijenu od K 445^{.-} po komadu nove
dionice, zajedno sa 5% kamata od 1. siječnja 1920. do dana
uplate.

3. Upisna mjesta primaju također upise novih dioničara
uz tečaj od K 475^{.-} — po dionici sa 5% kamata od 1. januara
1920. Ovim će ravnateljstvo od eventualno neoptiranih ko-
mada dodijeliti komade prema svojoj uvidjivosti.

4. Subskripcija počinje 10. januara, a svršava 31. januara
1920. a za subskripcije u Americi traje rok do 15. veljače 1920.

5. Nove dionice imaju kupon za godinu 1920^{.-} te im pri-
pada pravo na dividendu za istu.

6. Protuvrijednost podpisanih dionica valja uplatiti odmah,
a najkasnije do 31. januara 1920. odnosno 15. februara 1920.
Uplate za nedodijeljene nove dionice povratit će se skupa sa
3 1/2% kamata od dana uplate do povratka novca.

7. Subskripcija se obavlja odnosno primaju prijave: U ZA-
GREBU: na blagajni zavoda; U BEOGRADU: prometna banka;

U BRODU n/S.: Banka i mjenjačnica Brdarić i drug, kao afi-
lijacija Narodne banke; U DUBROVNIKU: narodna banka d.
d. Zagreb, filijala; U LJUBLJANI: Ljubljanska kreditna banka
d. d., Kranjska deželna banka, Kmetška hranilnica; U OSIJE-
KU: Banka J. Kraus i drug, Sve filijale zagrebačkih banaka;
na RIJECI: Hrv. centralna banka d. d.; u RUMI: Zadruga ban-
ka d. d. u SARAJEVO: Hrvatska centralna banka; u SPLJETU:
Zadruga savez; u ZEMUNU: Zemunska štedionica; dok uplate
mogu uslijediti također kod svih zagrebačkih zavoda te nje-
nih filijala.

U sjedinjenim državama: U NEW-YORKU: Guaranty Trust
Co, Emil Kiss, banker; u PITTSBURGHU PA: Union Savings
Bank; u AKRON O.: Depositors Savings & Trust Co; MC KEES-
PORT PA.: Jos. Roth & Co; YOUNGSTOWNU: Dollars Savings
Bank; u ROCHESTER PA.: All Nations Bank.

8. Posjednici starih dionica, koji žele u smislu točke 2.
optirati nove dionice, valja da predlože kod gore označenih
mjesta subskripcije:

Točno ispunjenu i potpisanu prijavicu uz naznaku po-
pisa brojeva starih dionica (u koliko nisu kod zavoda u polo-
gu) ili medjutomnicu starih dionica.

9. Reparticiju dionica subskribiranih u smislu točke 3.
pridržaje sebi ravnateljstvo.

10. Tečajni (ažijski) dobitak, koji se polučiti kod izdavanja
novih dionica, ide u korist redovite pričuvne zaklade odbivši
troškove emisije i pristojbe, te dotacije mirovinskog zavoda.

11. Za provedbu ove emisije stvoren je sindikat, koji za-
jamčuje uspjeh povišenja dioničke glavnice.